

Nr 76

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om behandling i fångvårdsanstalt; given Stockholms slott den 28 februari 1964.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om behandling i fångvårdsanstalt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

BERTIL

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

Den föreslagna lagen avser behandlingen i fångvårdsanstalt av dem som dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering samt dem beträffande vilka förordnats om anstaltsbehandling i samband med dom å skyddstillsyn. Lagen är avsedd att ersätta den nuvarande verkställighetslagen och avses träda i kraft samtidigt med brottsbalken den 1 januari 1965. I lagförslaget har nu gällande verkställighetsregler anpassats efter det i brottsbalken genomförda påföljdssystemet. Dessutom innebär förslaget vissa ändringar utöver dem som direkt föranledes av det ändrade påföljdssystemet. Bland annat föreslås en ny regel om strafftidsberäkning när häktad avger nöjdförklaring, utvidgning i visst fall av de intagnas möjligheter att erhålla permission och ändrade bestämmelser om tillstånd att utom anstalten utföra annat arbete än som bedrivs inom kriminalvården.

Förslag
till
Lag om behandling i fångvårdsanstalt

Härigenom förordnas som följer.

1 KAP.

Inledande bestämmelser

1 §.

Denna lag avser behandlingen i anstalt av dem som dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering och dem beträffande vilka förordnats om behandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken.

Vad i lagen stadgas om dem som dömts till fängelse gäller även dem som ålagts fängelse såsom förvandlingsstraff för böter.

2 §.

Kriminalvårdsstyrelsen har att leda och öva inseende över behandlingen av dem som intagas i fångvårdsanstalt.

3 §.

Fångvårdsanstalt kan vara öppen eller sluten.

Konungen förordnar vilka anstalter som skola vara ungdomsanstalter och vilka som skola vara interneringsanstalter.

Vad i denna lag sägs om anstalt skall ock gälla avdelning av anstalt.

2 KAP.

Om doms befordran till verkställighet

4 §.

Har den som dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering icke inom föreskriven tid fullföljt talan i målet såvitt angår den ådömda påföljden, må domen i denna del verkställas utan hinder av fullföljd å åklagares eller målsägandes sida.

I vissa fall, varom är särskilt stadgat, må dom som avses i första stycket verkställas utan hinder av att tiden för fullföljd av talan i målet ej gått till ända.

5 §.

Verkställighet av fängelse, ungdomsfängelse eller internering må jämväl ske, därest den dömde i den ordning nedan stadgas före fullföljdstidens utgång avgiver förklaring att han avstår från talan mot domen såvitt angår den ådömda påföljden och medger att den må verkställas (nöjdförklaring).

6 §.

Nöjdförklaring av den som är häktad i målet avgives i vittnes närvaro inför styresmannen vid den fångvårdsanstalt eller föreståndaren för det häkte där han förvaras eller, om han hålles i militärhäkte, inför den befattningshavare som har uppsikt över häktet. Är den som sålunda äger mottaga nöjdförklaring ej tillstüdes, må förklaringen avgivas inför den som är i hans ställe. Ej må förklaringen gälla utan att domen eller rättens bevis om målets utgång, såvitt rör den dömde, finnes att tillgå för den som mottager förklaringen samt den dömde haft betänketid till andra dagen efter den då domen vid rätten avkunnades för honom eller annorledes delgavs honom. Tillfälle skall såvitt möjligt beredas den dömde att under betänketiden samråda med sin försvarare.

Myndighet som äger mottaga nöjdförklaring enligt första stycket skall så snart ske kan erinra den häktade om hans rätt att avgiva sådan förklaring och vad därvid är att iakttaga samt å den dag, då nöjdförklaring först kan avgivas, vare sig det är söckendag eller helgdag, efterhöra huruvida han vill avgiva sådan förklaring.

7 §.

Vad i 6 § är stadgat om den som är häktad i målet skall äga motsvarande tillämpning med avseende å den som undergår fängelse eller eljest är intagen i fångvårdsanstalt.

8 §.

Den som icke är häktad eller intagen i fångvårdsanstalt må, med avlämnande av domen eller sådant bevis som sägs i 6 §, avgiva nöjdförklaring inför styresman vid fångvårdsanstalt eller den som är i hans ställe, polismästare eller annan polischef. Den som fullgör militärtjänstgöring må ock avgiva förklaringen inför befattningshavare vid krigsmakten, som har bestraffningsrätt över honom i disciplinmål. När nöjdförklaring avgives, skall vittne närvara.

9 §.

Myndighet som mottagit nöjdförklaring skall göra anteckning därom å den handling, på grund varav förklaringen avgivits. Anteckningen skall jämväl underskrivas av den dömde och vittnet.

Om avgiven nöjdförklaring skall underrättelse ofördröjligen avsändas till den domstol som meddelat domen.

Myndighet som äger mottaga nöjdförklaring skall föra särskilda minnesanteckningar över dylika förklaringar och åtgärder som avses i 6 § andra stycket.

10 §.

Nöjdförklaring som avgivits i enlighet med denna lag må icke återtagas. Har den dömde fullföljt talan mot domen i vad han därigenom dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering, skall denna talan anses återkallad genom förklaringen.

11 §.

Är den, som skall undergå fängelse, ungdomsfängelse eller internering, häktad i målet, när domen må verkställas, skall styresmannen vid den fångvårdsanstalt eller föreståndaren för det häkte där han förvaras eller, om han hålles i militärhäkte, den befattningshavare som har uppsikt över häk-

tet omedelbart befordra domen till verkställighet. Den som hålles häktad annorstädes än i fångvårdsanstalt skall enligt bestämmelser som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen förpassas till lämplig sådan anstalt.

Är den dömda icke häktad, skall polismyndigheten i den ort, där han vistas, för verkställighet förpassa honom till fångvårdsanstalt, vari han enligt föreskrifter som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen skall intagas. Avgiver den dömda nöjdförklaring, skall den myndighet som mottager nöjdförklaringen låta verkställa förpassningen. Finnes det kunna ske utan fara för att den dömda avviker, må han i stället för att förpassas till fångvårdsanstalt föreläggas att inställa sig vid sådan anstalt. Mottages nöjdförklaring å den anstalt, vari den dömda skall intagas, eller är han intagen i fångvårdsanstalt när domen eljest förekommer till verkställighet, skall styresmannen eller den som är i hans ställe omedelbart befordra domen till verkställighet.

Beträffande häktad som hålles i militärhåkte samt den som avgivit nöjdförklaring inför befattningshavare vid krigsmakten ankommer det på polismyndigheten i orten att, efter anmälan av vederbörande befattningshavare, verkställa förpassning eller meddela föreläggande som avses i denna paragraf.

12 §.

Har någon dömts till fängelse och visar han innan verkställigheten börjat att till Konungen ingivits ansökan att han måtte av nåd bliva befriad från straffet eller få detta utbytt mot böter eller disciplinbot, villkorlig dom, skyddstillsyn eller överlämnande till särskild vård, skall, om han ej är häktad och nåd ej tidigare sökts i målet, med verkställigheten anstå i avvaktan på Konungens beslut i anledning av nådeansökningen.

På ansökan av den som icke är häktad må uppskov med verkställigheten av fängelse beviljas under viss tid, högst sex månader från den dag då domen må verkställas mot honom, om med hänsyn till den dömdes hälsotillstånd eller yrkesutövning eller övriga förhållanden synnerliga skäl för uppskov prövas föreligga. Kvinna som är havande eller ammar barn må beviljas uppskov under tid som prövas skälig. Beslut i ärende som här avses meddelas av länsstyrelsen i den ort där den dömda vistas. Ansökan ingives till polismyndigheten i orten, som det åligger att med eget yttrande skyndsamt insända ansökningen till länsstyrelsen.

Vad i första och andra styckena sägs skall ej gälla, om skälig anledning förekommer att den dömda avviker. Förekommer sådan anledning sedan uppskov enligt andra stycket beviljats, skall beslutet återkallas.

Beslut, varigenom ansökan om uppskov avslagits eller beslut om uppskov återkallats, länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

Konungen äger meddela bestämmelser angående anstånd under högst sex månader med verkställigheten av dom beträffande den som dömts till fängelse och icke är häktad eller eljest intagen i fångvårdsanstalt.

13 §.

Om i högre rätt tiden för fängelse vars verkställighet börjat förlänges eller i dess ställe dömes till ungdomsfängelse eller till internering, skall verkställigheten fortgå enligt den tidigare domen till dess den dömda avgiver nöjdförklaring i fråga om den nya domen eller denna eljest må verkställas.

Har någon börjat undergå ungdomsfängelse och dömes han i stället till

fängelse eller internering, skall ock verkställigheten fortgå enligt den tidigare domen till dess den nya domen må verkställas. Detsamma skall gälla, om någon som börjat undergå internering i stället dömes till fängelse eller ungdomsfängelse.

14 §.

Bestämmelserna i 4—11 och 13 §§ skola äga motsvarande tillämpning när domstol förordnar om återintagning i anstalt av den som dömts till ungdomsfängelse eller internering.

15 §.

Förordnas i dom å skyddstillsyn jämlikt 28 kap. 3 § brottsbalken om behandling i anstalt, skall vad ovan i 4, 11 och 13 §§ ävensom, därest den dömden avgivit nöjdförklaring varom stadgas i brottsbalken, 5 § sägs äga motsvarande tillämpning. Meddelas under prövotiden förordnande om sådan behandling, skola bestämmelserna i 4—11 och 13 §§ äga motsvarande tillämpning.

3 KAP.

Om beräkning av strafftid m. m.

16 §.

Vid verkställighet av fängelse skall strafftiden, om ej annat följer av vad nedan stadgas, räknas, när den dömden hålles häktad i målet, från den dag då domen må verkställas och i annat fall från den dag då han för straffets undergående intages i fångvårdsanstalt eller, om han är intagen i sådan anstalt, från den dag då domen hos styresmannen föreligger till verkställighet.

Avgives av den som är häktad nöjdförklaring inom tio dagar från den dag då domen meddelades, skall strafftiden räknas från den dagen.

17 §.

För den som börjat undergå fängelse på viss tid skall kriminalvårdsstyrelsen så snart ske kan fastställa dagen för strafftidens slut eller, om obligatorisk villkorlig frigivning kommer i fråga, den dag då sådan frigivning skall äga rum; tillika skall fastställas den dag då fakultativ villkorlig frigivning tidigast kan ske.

När ändring i beslutet påkallas av omständigheterna, skall styresmannen göra anmälan därom till kriminalvårdsstyrelsen som har att förordna i ärendet.

18 §.

Skall tid för fängelse räknas efter månad eller år, anses som slutdag den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den från vilken strafftiden räknas. Finnes ej motsvarande dag i slutmånaden, skall den månadens sista dag anses som slutdag. Ingå jämväl dagar i tiden, skall antalet dagar läggas till slutdagen för den övriga tiden.

Är tiden för fängelse bestämd allenast i dagar, skall antalet dagar läggas till den dag från vilken tiden räknas.

Uppkommer vid beräkning av tid för fängelse del av månad, anses månaden utgöra trettio dagar. Del av dag bortfaller.

19 §.

Har domstol förordnat att fängelse skall anses till viss del verkställt genom att den dömda hållits i häkte eller undergått ungdomsfängelse eller internering eller behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken, skall först beräknas slutdag utan avseende därpå och avdraget räknas från den dagen. Ingå dagar i avdraget, skola de frånräknas sist.

Har avbrott i verkställigheten av fängelse ägt rum, skall tiden för avbrottet läggas till slutdagen, i den mån ej annat följer av vad nedan i denna lag stadgas.

20 §.

Har villkorligt medgiven frihet förklarats förverkad, skall återstoden av straffet anses såsom nytt straff vid beräkningen av tiden.

21 §.

Förekommer, sedan den dömda börjat undergå fängelse men innan han frigivits därifrån, till verkställighet annat sådant straff, skall för bestämmande av slutdagen sammanläggning ske av strafftiderna.

Förekomma till verkställighet på en gång dom å fängelse och beslut om behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken, skall denna behandling övergå till fängelse i två månader. Har behandlingen påbörjats, när fängelse förekommer till verkställighet, skall avräkning ske av tid motsvarande den varunder behandlingen pågått.

Beslut i fall som avses i andra stycket meddelas av kriminalvårdsstyrelsen. Den tid av behandlingen, som enligt sådant beslut skall avräknas, anses vid beräkning av tid för villkorlig frigivning utgöra fängelse.

Förekomma till verkställighet på en gång flera förordnanden om behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken, skall tiden för behandlingen beräknas efter det förordnande som först börjat verkställas.

22 §.

Vad i detta kapitel är stadgat om beräkning av tid för fängelse skall i tillämpliga delar gälla i fråga om tid för behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken och för ungdomsfängelse eller internering.

4 KAP.

Allmänna bestämmelser om de intagnas behandling

23 §.

Intagen skall behandlas med fasthet och allvar och med aktning för hans människovärde. Han skall sysselsättas med lämpligt arbete och i övrigt erhålla sådan behandling att hans anpassning i samhället främjas. Skadliga verkningar av frihetsförlusten skola såvitt möjligt förebyggas.

Till ledning för en planmässig behandling av den intagne skall i erforderlig omfattning verkställas undersökning av hans levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper.

Den intagne är skyldig att med flit och ordning utföra arbete som ålägges honom samt att ställa sig till efterrättelse för anstalten gällande ordningsregler ävensom de föreskrifter och tillsägelser som meddelas av anstaltens personal.

24 §.

Därest men för intagens kroppsliga eller själsliga hälsa inträder eller uppenbarligen kan befaras inträda genom tillämpning av bestämmelse i denna lag, göres den jämkning som provas nödig för avhjälpande eller förebyggande av sådant men.

Om det erfordras för att upprätthålla ordning och säkerhet inom anstalten, må de förmåner inskränkas som enligt denna lag tillkomma intagen.

25 §.

Vid de intagnas fördelning och behandling skall hänsyn tagas till deras ålder, hälsotillstånd, sinnesbeskaffenhet, karaktärsegenskaper, tidigare vandel, arbetsförmåga, anlag och utbildning. Menlig inverkan de intagna emellan skall så långt möjligt förhindras.

Män och kvinnor skola hållas åtskilda, såvitt möjligt i särskilda anstalter.

26 §.

Medför kvinna vid intagning spätt barn eller föder hon därefter barn, må hon erhålla tillstånd att behålla barnet hos sig under amningstiden och, om särskilda förhållanden påkalla det, jämväl utöver nämnda tid. Innan sådant tillstånd lämnas, skall samråd äga rum med länsstyrelsen i det län där kvinnan har sitt hemvist.

27 §.

Sjuknar intagen, skall han vårdas enligt anvisningar av läkare vid anstalten. Angående överförande till sinnessjukavdelning för vård eller observation är särskilt stadgat.

För undersökning eller behandling av intagen må anlitas läkare utom anstalten. Kan erforderlig undersökning eller behandling icke lämpligen ske inom fångvårdsanstalt, må intagen överföras till allmänt sjukhus. Förlossning av intagen kvinna skall såvitt möjligt ske på sjukhus eller förlossningshem, och kvinnan skall, om så finnes behövt, i god tid före förlossningen överföras dit eller till annat hem där hon kan erhålla lämplig vård.

När det i särskilt fall finnes erforderligt, skall den som enligt andra stycket vistas utom anstalten ställas under bevakning och underkastas särskilda föreskrifter.

Tid varunder intagen jämlikt denna paragraf vistas utom fångvårdsanstalt skall inräknas i verkställighetstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot; dock må den som undergår fängelse icke tillgodoräknas mer än en sjättedel av verkställighetstiden, med mindre särskilda skäl föreligga.

28 §.

Intagen som icke sysselsättes med utarbete skall, såvitt hinder ej möter, dagligen vistas utomhus minst en timme.

Om intagens hälsotillstånd påkallar det, bör han få vistas utomhus utöver den tid som i regel medgives.

Gymnastik- och idrottsövningar böra anordnas för de intagna, om så kan ske.

29 §.

Intagen är skyldig att enligt vad därom föreskrives deltaga i undervisning som meddelas inom anstalten. Han bör uppmuntras till självstudier och annan lämplig fritidssysselsättning.

Intagen som så önskar skall, om det kan ske, beredas tillfälle att inom anstalten utöva sin religion.

Intagen må medgivas att mottaga besök av präst eller annan själasörjare.

30 §.

I den utsträckning det kan ske utan olägenhet må intagen skaffa sig eller mottaga böcker, tidskrifter, tidningar och annat som kan bereda honom lämplig sysselsättning under fritid ävensom äga tillgång till lån ur allmänt bibliotek. Tillfälle till tidningsläsning bör beredas intagen.

31 §.

Intagen må, efter vad som prövas lämpligt, innehava enkla personliga tillhörigheter. I övrigt må han icke utöver vad som följer av andra bestämmelser i denna lag eller med stöd därav meddelade föreskrifter innehava annat än vad vid anstalten består honom.

32 §.

Intagen må, enligt de närmare bestämmelser som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen, medgivas att köpa varor som tillhandahållas vid anstalten ävensom att själv skaffa sig eller mottaga underhåll och bekvämlighet eller åtnjuta annan särskild förmån som är förenlig med god ordning.

33 §.

Tillfälle skall beredas intagen att omedelbart efter intagningen eller överflyttning till annan anstalt underrätta närstående om sin vistelseort. Det bör tillses, att intagen uppehåller önskvärd förbindelse med närstående.

Intagen skall anmanas att efter förmåga bistå närstående mot vilken han är underhållsskyldig.

Avlider intagen eller träffas han av svårare sjukdoms- eller olycksfall, skall underrättelse ofördröjligen lämnas närstående.

34 §.

Intagen må icke utan tillstånd avsända eller mottaga brev eller annat skriftligt meddelande.

Intagen må icke förvägras att till svensk myndighet avsända skrift, som ej är anstötlig till sin avfattning, eller att eljest avsända eller mottaga brev, som icke är anstötligt eller med hänsyn till behandlingens syfte eller av annan särskild anledning olämpligt. Brev till kriminalvårdsstyrelsen må icke brytas och skall städse utan dröjsmål vidarebefordras. I övrigt må intagen som visat pålitlighet medgivas att avsända och mottaga brev utan att detta förut granskats.

Kvarhålles brev till intagen, skall han, om det ej av särskild anledning uppenbarligen kan verka skadligt, underrättas därom, och skall innehållet i brevet, i den mån det ej är olämpligt, meddelas honom. Om brev som intagen velat avsända kvarhålles, skall han underrättas därom.

Brev som kvarhållits skall utlämnas till den intagne när anstaltsvården upphör, om ej särskilda skäl äro däremot.

35 §.

Intagen må i den mån det är förenligt med ordningen inom anstalten mottaga besök av familjemedlemmar eller andra närstående, om det ej av särskild anledning kan verka skadligt.

I övrigt må intagen medgivas att mottaga besök av den som varit hans försvarare, av advokat vars biträde den intagne påkallar i enskild angelägenhet samt av annan person, när det med hänsyn till den intagnes fostran, utbildning eller utkomstmöjligheter eller eljest finnes vara till gagn.

I den mån det finnes erforderligt skall tjänsteman vid anstalten vara tillstädes vid besök.

36 §.

Om fara för missbruk ej kan anses föreligga, må intagen erhålla tillstånd att besöka närstående som är svårt sjuk eller bevista närståendes begravning, så ock att i annat fall, då med hänsyn till anstaltstidens längd eller eljest starka skäl äro därtill, lämna anstalten för viss kort tid.

Tiden för vistelsen utom anstalt skall inräknas i verkställighetstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

37 §.

Häktas intagen, skall verkställigheten avbrytas. Blir han frikänd för det brott, för vilket han häktats, skall tiden för avbrottet inräknas i verkställighetstiden.

Om i annat fall än som avses i första stycket domstol finner att den intagnes personliga inställelse är påkallad, skall han inställas vid domstolen. Tiden för sådan inställelse inräknas i verkställighetstiden, såframt ej, när inställelsen påkallats av annan anledning än åtal mot den intagne, särskilda skäl äro däremot.

Atalas intagen, bör han på begäran erhålla den lättnad i verkställigheten som erfordras för utförande av talan i målet.

38 §.

Om annan myndighet än domstol begär att intagen skall inställas inför myndigheten, prövar kriminalvårdsstyrelsen huruvida det må ske.

Tid varunder intagen i fall som nu sagts vistats utom anstalt inräknas i verkställighetstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

39 §.

Vid transport av intagen skall såvitt möjligt iakttagas, att han ej utsättes för obehörigas uppmärksamhet. Om han är belagd med fängsel, skall detta döljas under hans dräkt.

Kvinna skall vid transport åtföljas av kvinnlig befattningshavare.

Är den intagne sjuk eller kan det eljest befaras att transport skulle medföra skada för hans hälsa, må sådan ej äga rum utan läkares medgivande. Vad sist sagts gäller även beträffande kvinna som är havande.

40 §.

Intagens frigivning eller överförande till vård utom anstalt skall i god tid förberedas. Härvid bör eftersträvas att bereda honom lämplig arbetsanställning eller annan försörjningsmöjlighet samt lämplig bostad. Även i övrigt böra sådana åtgärder vidtagas som kunna hjälpa honom att föra ett ordentligt och laglydigt liv.

41 §.

Är intagen sjuk när han skall lämna anstalten, må han, om det med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt, i anstalten erhålla fortsatt

sjukvård, bekostad av allmänna medel. Om beredande av vård å sinnessjukhus åt intagen, som är i behov därav när han skall lämna anstalten, är särskilt stadgat.

5 KAP.

Om fängelse m. m.

42 §.

De intagnas fördelning mellan öppen och sluten anstaltsvård skall ske med iakttagande av grunderna i 25 §. Intagen som vid verkställighetens början ej fyllt tjugofem år och vårdas i sluten anstalt bör, om ej annat föranledes av hänsyn till hans yrkesutbildning eller andra särskilda skäl, så snart ske kan överföras till öppen anstalt.

Den som undergår fängelse i tre månader eller på kortare tid skall vårdas i öppen anstalt, såframt det ej med hänsyn till hans ålder, hälsotillstånd eller tidigare vandel, förefintlig möjlighet att bereda honom arbete eller förhållandena i övrigt måste anses olämpligt.

43 §.

Begär intagen, för utförande av lämpligt arbete eller av annan giltig anledning, att få undergå straffet eller vad därav återstår i sluten anstalt, må det ej förvägras honom.

44 §.

Den som är intagen i öppen anstalt skall i regel arbeta tillsammans med andra intagna och må jämväl, om ej särskilda skäl äro däremot, tillbringa fritiden med dem.

45 §.

Den som är intagen i sluten anstalt skall i regel arbeta tillsammans med en eller flera andra intagna.

Om undersökning som avses i 23 § skall äga rum, må han hållas till arbete i enrum till dess undersökningen är avslutad. Även eljest må han, om det med hänsyn till ordning och säkerhet inom anstalten eller för undvikande av menlig inverkan de intagna emellan eller av annan särskild anledning finnes erforderligt, hållas till sådant arbete, dock högst en månad varje halvår. Efter medgivande av kriminalvårdsstyrelsen må förordnande om arbete i enrum meddelas för längre tid, dock högst sex månader varje gång.

Då intagen arbetar i enrum, bör dörren hållas olåst, om det kan ske utan olägenhet. Jämväl i övrigt må lättnad i isoleringen medgivas under arbetstiden.

46 §.

Under fritid må den, som är intagen i sluten anstalt, tillsammans med andra intagna deltaga i undervisning, gudstjänst, utomhusvistelse, gymnastik och dylikt, såframt ej särskilda skäl äro däremot. Finnes det kunna ske utan fara för menlig påverkan, må intagen även eljest tillbringa fritiden eller del därav tillsammans med en eller flera andra intagna. Intagen som visat pålitlighet må medgivas att hava rumsdörren olåst under fritid.

47 §.

I den må ej annat följer av vad som sägs i 45 och 46 §§ böra de som äro intagna i sluten anstalt hållas skilda från varandra.

Önskar intagen arbeta eller tillbringa fritid i enrum, må det icke vägras honom, såframt ej synnerliga skäl äro däremot.

48 §.

Lämpligt arbete skall anvisas intagen. Det bör såvitt möjligt vara ägnat att bereda honom yrkesutbildning eller att eljest främja utsikterna för honom att efter frigivningen försörja sig. Vid valet av arbete bör hänsyn tagas till hans håg och fallenhet. Intagen som arbetar i enrum må tillåtas att utföra arbete för egen räkning eller åt arbetsgivare utom anstalten.

Intagen må medgivas att med inskränkning i arbetstiden ägna sig åt studier eller annan utbildning eller undergå särskild vid anstalten anordnad behandling.

49 §.

Om det med hänsyn till anstaltstidens längd eller av annan särskild anledning finnes lämpligt och fara för missbruk ej kan anses föreligga, må till förberedande av frigivningen intagen medgivas att utom anstalten utföra annat arbete än som bedrivs inom kriminalvården.

50 §.

Om det prövas erforderligt för ordnande av de förhållanden, i vilka den intagne kommer att försättas vid frigivningen, må han erhålla tillstånd att, efter den dag då villkorlig frigivning tidigast kan ske, lämna anstalten för en tid av högst fjorton dagar.

Tiden för vistelsen utom anstalten skall inräknas i verkställighetstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

51 §.

Vad i detta kapitel sägs om behandlingen av den som dömts till fängelse skall i tillämpliga delar gälla den som skall undergå behandling i anstalt varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken. Efter utgången av den för anstaltsbehandlingen stadgade minsta tiden skall behandlingen upphöra, så snart fortsatt omhändertagande i anstalt ej kan anses erforderligt.

De som undergå behandling som nu sagts böra vårdas avskilda från övriga intagna.

6 KAP.

Om ungdomsfängelse

52 §.

I ungdomsanstalt må, såvida ej för visst fall medgives undantag, vårdas endast den som dömts till ungdomsfängelse.

53 §.

De dömdas fördelning mellan öppen och sluten anstaltsvård skall ske med iakttagande av grunderna i 25 §. Har den dömda intagits i sluten anstalt, skall han, såframt det ej med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet

eller av annan särskild anledning måste anses olämpligt, så snart ske kan överföras till öppen anstalt.

Den dömde skall arbeta tillsammans med andra intagna och må jämväl tillbringa fritiden tillsammans med dem, allt såframt ej särskilda skäl äro däremot.

54 §.

Lämpligt arbete skall anvisas den dömde. Det bör vara ägnat att stärka hans förmåga och vilja att försörja sig och att bibringa honom utbildning i lämpligt yrke. Vid valet av arbete bör hänsyn tagas till hans håg och fallenhet.

Undervisning skall meddelas i de ämnen kriminalvårdsstyrelsen bestämmer. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt fritidssysselsättning samt gymnastik och idrott.

Den dömde må erhålla tillstånd att utom anstalten utföra annat arbete eller delta i annan undervisning än som bedrivs inom kriminalvården.

55 §.

Prövas det vara till gagn för behandlingen, må den dömde erhålla tillstånd att lämna anstalten jämväl för längre tid och under andra omständigheter än som sägs i 36 §.

Tiden för vistelsen utom anstalten skall inräknas i anstaltstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

7 KAP.

Om internering

56 §.

I interneringsanstalt må, såvida ej för visst fall medgives undantag, vårdas endast den som dömts till internering.

57 §.

Den dömde skall intagas i slutan stalt.

Den som visat pålitlighet må överföras till öppen anstalt, om det kan ske utan olägenhet.

58 §.

Den dömde må hållas avskild från andra intagna till dess närmare kändedom vunnits om hans sinnesart och beteende. Därefter skall vad som stadgas i 44—46 §§ och 47 § första stycket äga motsvarande tillämpning.

59 §.

Lämpligt arbete skall anvisas den dömde. Det bör vara ägnat att stärka hans förmåga och vilja att försörja sig och att bibringa honom utbildning i lämpligt yrke. Vid valet av arbete bör hänsyn tagas till hans håg och fallenhet. Den dömde må erhålla tillstånd att utföra arbete för egen räkning eller åt arbetsgivare utom anstalten.

Den dömde må medgivas att med inskränkning i arbetstiden ägna sig åt studier eller annan utbildning eller undergå särskild vid anstalten anordnad behandling.

Till förberedande av övergången till vård utom anstalt må den dömde, såframt fara för missbruk ej kan anses föreligga, erhålla tillstånd att utom anstalten utföra annat arbete än som bedrivs inom kriminalvården.

60 §.

Prövas det vara till gagn för behandlingen, må den dömde erhålla tillstånd att, efter utgången av den för anstaltsvården bestämda minsta tiden, lämna anstalten jämväl för längre tid och under andra omständigheter än som sägs i 36 §.

Tiden för vistelsen utom anstalten skall inräknas i anstaltstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

8 KAP.

Om arbetspremier m. m.

61 §.

Intagen skall för sitt arbete erhålla arbetspremie, såframt han ej utfört arbetet för egen räkning eller åt arbetsgivare utom anstalten. Arbetspremie utgår antingen efter ackord eller med visst belopp för arbetstimme. Vid bestämmande av arbetspremie skall hänsyn tagas till den intagnes flit och arbetsskicklighet. Arbetspremie skall utgå även när intagen under arbetstid deltagar i undervisning eller särskild behandling som anordnats vid anstalten.

Är intagen helt eller delvis arbetsoförmögen, må han erhålla arbetspremie enligt särskilda grunder.

62 §.

Den som undergår fängelse i tre månader eller på kortare tid eller behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken må fritt föfoga över arbetspremiemedel och andra arbetsinkomster.

Annan intagens arbetspremiemedel och övriga inkomster av arbete skola enligt grunder som kriminalvårdsstyrelsen bestämmer fördelas i två delar, disponibla medel och besparade medel, samt användas på sätt i 63—66 §§ stadgas.

63 §.

Disponibla medel må av den intagne användas till understöd åt närstående, till gäldande av skadestånd eller fullgörande av annan förpliktelse samt enligt grunder som kriminalvårdsstyrelsen bestämmer till inköp av varor som tillhandahållas vid anstalten eller till annan personlig förmån, som han äger bereda sig.

64 §.

Besparade medel skola bevaras till dess den intagne frigives eller överföres till vård utom anstalt; medlen må dock användas för fullgörande av underhållsskyldighet eller för tillgodoseende av annat för den intagne eller honom närstående trängande behov ävensom till anskaffande av böcker eller annat som kan bereda honom nyttig sysselsättning under fritid. Om särskilda skäl äro därtill, må besparade medel användas även för annat ändamål än nu sagts.

Vid den intagnes frigivning eller överförande till vård utom anstalt må, i händelse han saknar andra tillgängliga medel, av hans besparade medel anvisas främst skäligt belopp för hans uppehälle under den närmaste tiden samt därefter vad som åtgår till hans nödiga beklädnad. Återstoden må överlämnas till den intagne eller för dennes räkning insättas i bank eller översändas till skyddskonsulent eller annan lämplig person att i skäliga poster tillställas honom.

65 §.

Av intjänta arbetspremier må ersättning uttagas för vad intagen uppsåtligt eller av vårdslöshet skadar eller förstör av anstaltens tillhörigheter.

Arbetspremiemedel som gottskrivits intagen eller avsatts för hans räkning må ej tagas i mät för hans gäld.

66 §.

Intagen som överförs till sinnessjukavdelning må förfoga över arbetspremiemedel enligt grunder som kriminalvårdsstyrelsen bestämmer.

67 §.

Konungen äger beträffande viss anstalt eller vissa intagna förordna att ersättning för utfört arbete skall utgå efter andra grunder än som sägs i 61 §, så ock meddela de närmare föreskrifter som erfordras i samband därmed.

Har förordnande meddelats enligt första stycket, skall i fråga om den intagnes arbetsinkomst vad som stadgas i 65 § äga motsvarande tillämpning.

9 KAP.

Om disciplinära åtgärder m. m.

68 §.

Bryter intagen mot anbefalld ordning eller visar han eljest klandervärdt uppförande, och låter han ej sig rätta efter tillsägelse eller är förseelsen av allvarlig beskaffenhet, må åläggas honom

1) förlust för viss tid eller tills vidare av honom särskilt tillerkänd förmån,

2) förlust under viss tid, helt eller delvis, av rätt att köpa varor som tillhandahållas vid anstalten,

3) förlust under högst fjorton dagar av rätt att skaffa sig, mottaga eller innehava böcker, tidskrifter eller tidningar, eller

4) inneslutning i enrum under högst trettio dagar eller, i fråga om den som undergår ungdomsfängelse eller ej fyllt tjuugoett år, under högst sju dagar.

69 §.

Har intagen som undergår fängelse på viss tid gjort sig skyldig till förseelse som avses i 68 § och är förseelsen sådan att den påkallar strängare åtgärd än där sägs, må verkställighetstiden förlängas med högst fjorton dagar. Ej må genom sådan förlängning eller upprepade förlängningar verkställighetstiden ökas med mer än en tredjedel, ej heller med mer än sammanlagt tre månader.

70 §.

I 68 och 69 §§ angivna åtgärder må efter förseelsens beskaffenhet och övriga föreliggande omständigheter vidtagas i förening. Föreligga flera förseelser, skall åtgärd bestämmas gemensamt för dem.

71 §.

Har någon jämlikt 68 § varit innesluten i enrum oavbrutet under trettio dagar eller, om han undergår ungdomsfångelse eller ej fyllt tjuogoett år, under sju dagar, må han allenast efter uppehåll av minst sju dagar ånyo inneslutas i enrum.

72 §.

Innan beslut meddelas om åtgärd som sägs i 68 eller 69 §, skall förhör hållas med den intagne. Anstaltens läkare skall såvitt möjligt höras före beslut om inneslutning i enrum, så ock eljest när omständigheterna föranleda därtill. Över vad som förekommit vid förhör och annan undersökning skall föras protokoll.

73 §.

När det finnes erforderligt för att betvinga våldsamt uppträdande, så ock eljest, när säkerheten inom anstalten så kräver, må intagen hållas skild från andra intagna samt, om andra medel finnas otillräckliga, beläggas med lämpligt fängsel, dock ej under längre tid än säkerheten fordrar. Anstaltens läkare skall så snart ske kan underrättas om sådan åtgärd samt yttra sig däröver.

Under transport må intagen beläggas med fängsel när det finnes nödigt.

74 §.

Om åtgärd enligt 68 eller 69 § samt om åtgärd enligt 73 § och läkares yttrande däröver skall anteckning göras i särskild liggare med angivande av anledningen till åtgärden.

10 KAP.

Om beslut m. m.

75 §.

Den övervakningsnämnd, till vars verksamhetsområde fångvårdsanstalten hör, meddelar beslut i fråga om tillstånd som avses i 50 § samt beslutar om upphörande jämlikt 51 § av behandling i anstalt varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken.

Övervakningsnämnds beslut länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

76 §.

Ungdomsfängelsenämnden beslutar i frågor som avses i 55 § och interneringsnämnden i frågor som avses i 60 §.

Kriminalvårdsnämnden beslutar om åtgärd enligt 69 §.

77 §.

Beslut enligt denna lag i annat fall än som sägs i 12 § andra stycket, 75 § och 76 § meddelas av kriminalvårdsstyrelsen.

Styrelsens beslut länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

78 §.

Talan mot kriminalvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag föres genom besvär hos Konungen. Besvären skola ingivas till kriminalvårdsstyrelsen.

Intagen äger hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av övervakningsnämnds beslut som avses i 75 §.

I länsstyrelses beslut enligt 12 § andra stycket må ändring sökas genom besvär hos kriminalvårdsnämnden. Besvären skola ingivas till länsstyrelsen, som har att med eget yttrande skyndsamt insända handlingarna i ärendet till kriminalvårdsnämnden.

Mot ungdomsfängelsenämndens, interneringsnämndens och kriminalvårdsnämndens beslut enligt denna lag må talan ej föras.

79 §.

Konungen äger förordna, att befogenhet som enligt denna lag tillkommer ungdomsfängelsenämnden eller interneringsnämnden må, såvitt gäller meddelande av tillstånd att lämna anstalten, överflyttas å övervakningsnämnd, till vars verksamhetsområde anstalten hör.

Har i sådant fall beslut meddelats av övervakningsnämnd, må den intagne påkalla prövning av beslutet hos ungdomsfängelsenämnden eller interneringsnämnden.

80 §.

Konungen äger förordna angående överflyttning av övervakningsnämnds befogenhet i fråga som avses i 50 § samt enligt 79 § ävensom av kriminalvårdsstyrelsens befogenhet enligt denna lag i annat fall än som avses i 27 § fjärde stycket, 36 § andra stycket, 37 § andra stycket, 38 § andra stycket och 50 § andra stycket till befattningshavare inom kriminalvården.

11 KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

81 §.

Den som i annat fall än som avses i 53 § sinnessjuklagen olovligen till intagen överlämnar eller försöker överlämna vapen eller annat, varmed denne lätteligen kan skada sig själv eller annan, dömes, om ej för gärningen är stadgat strängare straff i brottsbalken, till dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Lämnar någon åt intagen alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel eller hjälper någon eljest intagen att åtkomma sådana drycker eller medel, dömes till dagsböter.

82 §.

Alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel, som påträffas hos eller ankomma till intagen eller medföras av den som skall intagas i fångvårdsanstalt, må omhändertagas. Med omhändertagen egendom skall förfaras på sätt föreskrives i 3 § lagen den 9 maj 1958 om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m.

Vad nu sagts skall i tillämpliga delar gälla jämväl alkoholhaltiga dryc-

ker eller andra berusningsmedel, som utan att känd ägare därtill finnes påträffas inom fångvårdsanstalt.

Belopp, som erhållits vid försäljning av omhändertagen egendom, tillfaller kronan.

83 §.

De närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av kriminalvårdsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965, då lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m. skall upphöra att gälla. Vad som stadgas i 21 § sistnämnda lag skall dock fortfarande gälla i fråga om straffarbete eller fängelse som ådömts med tillämpning av 4 kap. 3 eller 4 § strafflagen.

Beträffande straffarbete skall gälla vad i nya lagen stadgas om fängelse och beträffande förvaring eller internering i säkerhetsanstalt vad i lagen stadgas om internering.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1964.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, *förslag till lag om behandling i fångvårdsanstalt* och anför därvid följande.

I proposition nr 10 till 1964 års riksdag har framlagts förslag bland annat till lag om införande av brottsbalken, vilken utfärdats den 21 december 1962 (SFS 700).

Den i brottsbalken genomförda omläggningen av påföljdssystemet erfordrar åtskilliga ändringar av och kompletteringar till de bestämmelser som upptages i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m. I sitt betänkande Enhetligt frihetsstraff m. m. (SOU 1953: 17) föreslog strafflagberedningen de ändringar i lagen som befanns erforderliga vid sammanslagningen av fängelse och straffarbete till ett enhetligt frihetsstraff. Beredningen framlade därefter i sitt slutbetänkande Skyddslag (SOU 1956: 55) förslag till lag om behandling i skyddsvårdsanstalt. Förslaget uppvisade i jämförelse med straffverkställighetslagen i allt väsentligt sådana ändringar som betingades av innehållet i den av beredningen utarbetade skyddslagen. Såväl det framlagda förslaget till ändringar i straffverkställighetslagen som det nya lagförslaget har remissbehandlats i samband med beredningens huvudförslag.

I samband med den översyn av verkställighetslagen som föranledes av brottsbalken torde — med hänsyn bl. a. till att frågor rörande fångvårdsstyrelsens organisation för närvarande är under utredning — vissa ytterligare ändringar böra övervägas. Förslag till ändringar har jämväl framlagts av 1956 års eftervårdsutredning i betänkandet Kriminalvård i frihet (SOU 1961: 16) som också remissbehandlats. Då flertalet av verkställighetslagens paragrafer beröres av ändringsförslag och nya stadganden bör tillkomma, torde det vara lämpligt att ersätta den nuvarande lagen med en ny lag. Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga till behandling.

Den nya lagen torde i princip icke böra avse andra i fångvårdsanstalt intagna än dem som undergår påföljd för brott. I lagen föreslås ej några regler rörande behandlingen av de lagöverträdare som vårdas å sinnes-

sjukavdelning inom fångvården i avvaktan på intagning i mentalsjukhus. Beträffande dem gäller för närvarande stadgan den 8 april 1938 (nr 134) ang. vård och behandling i statens fångvårdsanstalter. Någon ändring härutinnan torde icke böra övervägas, förrän resultatet av det nu pågående arbetet med reformering av sinnessjuklagstiftningen och det rättspsykiatriska undersökningsväsendet föreligger.

Förslag till ny lag om behandling i fångvårdsanstalt har — i viss utsträckning efter samråd med fångvårdsstyrelsen — utarbetats inom justitiedepartementet. Förslaget torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

1 KAP.

Inledande bestämmelser

1—3 §§.

Gällande rätt, 1945 års verkställighetslag inledes med den i 1 § upptagna allmänna regeln att verkställighet av straffarbete och fängelse samt av ungdomsfängelse, förvaring och internering skall äga rum i fångvårdsanstalt. Vidare innehåller paragrafen bestämmelser rörande öppen och slutna fångvårdsanstalt samt avdelning av sådan anstalt. I 2 § stadgas att fångvårdsanstalterna skall bilda särskilda anstaltsgrupper samt att inom varje grupp en anstalt skall vara centralanstalt, varjämte psykiatrisk avdelning skall finnas inom gruppen. Enligt 3 § har fångvårdsstyrelsen att leda och öva inseende över behandlingen av dem som intages i fångvårdsanstalt samt att öva tillsyn över eftervården av dem som frigivits eller utskrivits från sådan anstalt. I paragrafen ges härjämte föreskrifter rörande kompetensfördelningen mellan styresman för centralanstalt, styresman vid annan anstalt inom gruppen samt överläkare vid psykiatrisk avdelning. I 4 och 5 §§ regleras anstaltsnämndernas sammansättning samt deras uppgifter och verksamhet i övrigt.

Departementschefen. Såsom nyss anförts bör den nya lagen gälla behandling i fångvårdsanstalt av dem som dömts till påföljd för brott. Det synes vara lämpligt att lagen inledningsvis anger de brottspåföljder som enligt brottsbalken föranleder sådan anstaltsbehandling, nämligen fängelse, vilken enligt 26 kap. 5 § brottsbalken skall verkställas i fångvårdsanstalt, samt ungdomsfängelse och internering, i fråga om vilka påföljder motsvarande föreskrift om anstaltsvård ges i 29 kap. 3 § och 30 kap. 4 §. Enligt 28 kap. 3 § brottsbalken må förordnas att i skyddstillsyn skall ingå behandling i anstalt. Även beträffande denna behandling torde bestämmelser få meddelas i förevarande lag. Uttryckligen torde böra föreskrivas att vad i lagen stadgas om dem som dömts till fängelse skall gälla även dem som ålagts

fängelse såsom förvandlingsstraff för böter. Bestämmelser av nu nämnt innehåll föreslås upptagna i 1 §.

Planeringen och ledningen av vården i anstalt skall liksom hittills ankomma på den centrala fängvårdsmyndigheten, vilken såsom förordats vid framläggande av förslag till brottsbalkens promulgationslag (se prop. 1964: 10 s. 111 f.) benämnes kriminalvårdsstyrelsen. Ansvaret för vården i frihet av dem som dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering ankommer däremot enligt brottsbalken på övervakningsnämnderna. Stadgande om styrelsens åligganden i fråga om behandlingen av dem som intages i fängvårdsanstalt föreslås upptaget i 2 §.

Till 3 § har med vissa redaktionella ändringar överförts de i 1 § straffverkställighetslagen upptagna bestämmelserna rörande fängvårdsanstalternas karaktär av öppen eller sluten anstalt samt om avdelning av anstalt. I brottsbalken har anstalterna för behandling av dem som dömts till ungdomsfängelse eller internering erhållit en särskild beteckning, ungdomsanstalt och interneringsanstalt (29 kap. 3 § och 30 kap. 4 §). Denna indelning av fängvårdsanstalterna torde lämpligen böra anges i samband med de nyssnämnda bestämmelserna.

Med hänsyn till de ökade och delvis nya uppgifter som kriminalvården genom brottsbalkens ikraftträdande kommer att ställas inför har statskontoret den 31 maj 1963 erhållit uppdrag att utreda vissa frågor rörande fängvårdsstyrelsens organisation. Under utredningen skall klargöras bl. a. möjligheterna att med bibehållande av fängvårdsstyrelsen såsom chefsmyndighet genomföra en administrativ samordning av anstaltsvården och vården i frihet. En sådan samordning ifrågasättes ske genom att de lokala frivårdsdistrikten föres in under de regionala enheter som anstaltsgrupperna utgör och genom chefen för vederbörande anstaltsgrupp administrativt sammanhållas med anstaltsvården. De härmed förbundna organisatoriska problemen har en betydande räckvidd och lösningen av dem blir av betydelse bl. a. för avgörande av vem som skall äga besluta i frågor om behandlingen av de intagna. Utredningen är icke slutförd. Emellertid synes det icke i och för sig erforderligt att regler i sådant hänseende upptages i förevarande lag. Såsom även ifrågasattes vid tillkomsten av nu gällande verkställighetslag (se prop. 1945: 342 s. 116; jfr lagrådets yttrande s. 221), torde i stället bestämmelser härutinnan lämpligen kunna meddelas i administrativ ordning. Med hänsyn till det anförda upptages i lagförslaget icke någon motsvarighet till straffverkställighetslagens föreskrifter rörande fängvårdsanstalternas indelning i anstaltsgrupper eller rörande fängvårdens organisation i övrigt.

När förslaget till brottsbalk framlades, redogjorde jag för min uppfattning om anstaltsnämndernas framtida ställning i vårdarbetet (se prop. 1962: 10 del C s. 129) och uttalade, att sedan beslutanderätten rörande fakultativ villkorlig frigivning i princip överförts till övervakningsnämnderna, an-

staltsnämndernas återstående uppgifter icke torde vara av sådan omfattning att nämnderna borde bibehållas i verkställighetsorganisationen. Vid förnyat övervägande av frågan har jag icke funnit skäl att frångå min tidigare uttalade ståndpunkt. Av nämndernas nuvarande egentliga arbetsuppgifter skulle huvudsakligen återstå endast skyldigheten att avge yttranden över nådeansökningar. I den mån yttranden över sådana ansökningar erfordras, synes yttrande kunna inhämtas från övervakningsnämnd. Ej heller torde anstaltsnämndernas uppgift att såsom ett från fångvårdsarbetet i övrigt fristående organ följa värden och behandlingen av de intagna, erbjuda tillräckligt skäl för deras bibehållande i organisationen. Erforderlig inblick i fångvårdsarbetet torde nämligen vinnas av övervakningsnämnderna.

2 KAP.

Om doms befordran till verkställighet

De i detta kapitel upptagna bestämmelserna motsvarar i allt väsentligt straffverkställighetslagens regler i ämnet. I förhållande till vad nu gäller har vidtagits de sakliga ändringar som föranledes av reglernas anpassning till brottsbalkens påföljdssystem. Härjämte har vissa bestämmelser i 2 kap. verkställighetslagen uteslutits för att i stället meddelas i administrativ ordning. Hit hör bl. a. föreskrifterna i nuvarande 14 § om rätt till ersättning för resekostnader för den som fått föreläggande att själv inställa sig vid fångvårdsanstalt. De ändringar som i övrigt vidtagits har skett i förtydligande syfte eller är av rent redaktionell natur.

4 och 5 §§.

I 4 § första stycket har upptagits innehållet i 6 § straffverkställighetslagen. Till 4 § har såsom ett andra stycke överförts 7 § första punkten verkställighetslagen. 5 § motsvarar 7 § andra punkten nämnda lag. I de överflyttade bestämmelserna föreslås de ändringar som påkallas av det nya påföljdssystemet.

Vad beträffar den i 4 § första stycket och 5 § för verkställighet av fängelse, ungdomsfängelse eller internering angivna förutsättningen — att den dömda icke fullföljt talan eller förklarat sig avstå från talan i fråga om honom ådömt ansvar — har tillräckliga skäl icke ansetts föreligga att frångå gällande ordning. Talan av den dömda beträffande förvisning eller förverkande av egendom bör således liksom för närvarande hindra verkställighet. Till frågan om verkställighet av anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken återkommer jag i det följande (15 §). Vidare bör med föreskriven tid för fullföljd av talan förstås jämväl tid för anslutningsvad enligt 51 kap. 2 § rättegångsbalken.

Med dom torde i förevarande paragrafer få avses jämväl domstols beslut, såsom när domstol i anledning av den dömdes misskötsamhet under prövotiden undanröjer tidigare ådömd villkorlig dom eller skyddstillsyn och bestämmer annan påföljd för brottet (27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § och 38 kap. 8 § brottsbalken).

Då någon genom skilda domar som vunnit laga kraft dömts till frihetsstraff för brott, som förövats innan verkställigheten av någondera domen börjat, gäller för närvarande enligt 4 kap. 4 § strafflagen att ettdera straffet får verkställas utan avbidan på beslut om förening av straffen. Motsvarande bestämmelse om verkställighet finns ej i brottsbalken. Den domstolsprövning som i nu avsedda konkurrensfall enligt 34 kap. 10 § andra stycket brottsbalken skall äga rum beträffande bestämningen av tiden för fängelse avser emellertid endast straffbestämningen i den ena av domarna, den som sist förekommer till verkställighet. Härav har ansetts utan vidare följa att hinder ej möter mot verkställighet av den andra lagakraftvunna domen (se prop. 1962: 10 del C s. 403). Det har vidare ej ansetts erforderligt att i balken uttryckligt ange att verkställighet ej får ske av det fängelsestraff, beträffande vilket prövning skall ske av domstol. Eftersom det torde få anses uppenbart att verkställighet ej skall ske innan domstolen vid den nya prövningen bestämt straffet, synes särskilda bestämmelser rörande verkställighet i nu avsedda konkurrensfall ej heller erfordras i denna lag (jfr 38 kap. 9 § brottsbalken).

6 §.

Till denna paragraf har överförts bestämmelserna i 8 § verkställighetslagen med den redaktionella ändringen att, såvitt gäller bevis om målets utgång, domarens bevis uteslutits. Numera torde ifrågavarande bevis alltid utfärdas av rätten. Härjämte har i förtydligande syfte reglerna angivits gälla nöjdförklaring av den som är häktad i målet.

7 §.

Paragrafen motsvarar 9 § verkställighetslagen. Den här upptagna regeln kommer att bli tillämplig t. ex. även i fråga om den som är intagen i fångvårdsanstalt för behandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken. Beträffande möjligheterna att avge nöjdförklaring angående själva behandlingen upp-tas bestämmelse i 15 §.

Sammanställd med 11 § ger paragrafen vid handen att, i likhet med vad som för närvarande gäller, verkställighet i vissa fall kan påbörjas medan den dömda är häktad i annat mål, nämligen om han hålles häktad i fångvårdsanstalt. När förslaget till brottsbalk framlades, ifrågasatte jag (se prop. 1962: 10 del C s. 369) — med anledning av vad fångvårdsstyrelsen i yttrande den 8 maj 1959 till justitiekanslersämbetet anfört rörande de olägenheter som vidlåder den nuvarande ordningen — huruvida möjligheten att verkställa frihetsstraff under det att den dömda är häktad borde

upphävas. De väsentligaste olägenheterna med det nuvarande systemet består i de ojämnheter som uppkommer för de dömda allteftersom fångvårdsmyndigheterna känner till eller ej att en dom som kan verkställas föreligger. Ojämnheter uppkommer också beroende av om den dömda hålles häktad i fångvårdsanstalt eller annorstädes, exempelvis i stadshäkte.

Vid förnyat övervägande av frågan om verkställighet under det att den dömda hålles häktad har jag ej funnit tillräckliga skäl att frångå den gällande ordningen. En ändring skulle i nästan samtliga fall innebära en nackdel för de dömda. Såvitt gäller häktad i annat mål torde olägenheterna av nuvarande system i stor utsträckning kunna förebyggas genom administrativa bestämmelser. I sådan ordning synes fångvårdsmyndigheterna böra åläggas att vidtaga erforderliga åtgärder för att verkställighet kommer till stånd när den dömda hålles häktad i fångvårdsanstalt. Härjämte bör skyldighet åläggas föreståndare för häkte att söka utreda om den häktade är dömd för annat brott. Sådan skyldighet torde böra åvila såväl föreståndare för häktesavdelning inom fångvårdsanstalt som föreståndare för annat häkte. Polisberedningen har i ett den 31 augusti 1963 avgivet betänkande rörande ansvaret för förvaring av häktade efter förstatligandet av polis- och åklagarväsendet föreslagit, att administrationen och tillsynen över häktesorganisationen i dess helhet åläggas fångvårdsstyrelsen. Genomföres detta förslag, torde det kunna överlätas å styrelsen att meddela erforderliga föreskrifter rörande häktesföreståndares skyldigheter i nämnda hänseende. De olägenheter som kan uppstå av att häktning kommit att hindra verkställighet av en eljest verkställbar dom, torde kunna motverkas genom att den domstol som dömer i häktningsmålet tar hänsyn härtill vid prövningen av frågan om avräkning för häktningstid.

Vad beträffar den som är häktad i målet synes det icke vara rimligt att han betages möjligheten att genom nöjdförklaring eller underlåten fullföljd åstadkomma att verkställigheten börjar även om häktningen enligt domstols förordnande skall bestå till dess domen vinner laga kraft.

Beträffande ungdomsfängelse gäller enligt 55 § verkställighetslagen att det skall verkställas i ungdomsanstalt. Om den dömda är häktad i annat mål och i anledning därav intagen i anstalt som icke är ungdomsanstalt torde således domen å ungdomsfängelse icke kunna befordras till verkställighet under den tid han är intagen i anstalten i fråga. Enligt 29 kap. 3 § brottsbalken kan anstaltsvården av den som dömts till ungdomsfängelse, om särskilda skäl är därtill, försiggå i annan fångvårdsanstalt än ungdomsanstalt. I fortsättningen kommer således rent formellt möjligheten stå öppen att dom å ungdomsfängelse befordras till verkställighet under det att den dömda hålles häktad i annan fångvårdsanstalt än ungdomsanstalt. Skulle domen å ungdomsfängelse börja verkställas, torde i regel anledning ej längre föreligga att den dömda hålles häktad i det andra målet. De fall, i vilka fråga kan tänkas uppkomma om verkställighet av

ungdomsfängelse under häktning, torde vara så sällsynta att de icke bör föranleda särskilda bestämmelser.

Beträffande spørsmålet vilka regler som skall gälla för behandlingen av den intagne vid samtidig verkställighet och häktning, har fångvårdsstyrelsen i sitt tidigare nämnda yttrande anfört, att verkställigheten ej i och för sig kan anses medföra att de beträffande häktad gällande bestämmelserna förlorar sin giltighet. Enligt styrelsens mening skall således tillämpas, ej endast rättegångsbalkens regler om särskilda frister eller om processuella rättigheter för häktad — såsom ovillkorlig rätt att erhålla offentlig försvarare och att sammanträffa med denne i enrum — utan även de bestämmelser i lagen den 25 april 1958 om behandlingen av häktade och anhållna med därtill hörande tillämpningskungörelse, som tillvaratar liknande syften. Hit hör bestämmelsen i 6 § sagda lag om att häktad icke mot sin vilja kan åläggas att arbeta i anstalten samt vissa bestämmelser i tillämpningskungörelsen som avser att tillvarata hans rätt att erhålla offentlig försvarare och hålla kontakt med denne. Enligt styrelsens uppfattning bör vidare tillämpas de stadganden i rättegångsbalken samt i nyssnämnda lag och kungörelse som på ett direkt sätt fullföljer häktningens syfte att motverka fara för undanröjande av bevis, för avvikande eller för fortsatt brottslig verksamhet. Bestämmelsen i 24 kap. 22 § rättegångsbalken om att häktad skall förvaras i allmänt häkte bör sålunda ej sättas ur funktion genom reglerna om öppen anstaltsvård. Motsvarande gäller exempelvis beträffande föreskriften i 4 § i kungörelsen om förhindrande av att förbindelse äger rum mellan intagna, som kan antagas påverka varandra i målet, liksom även beträffande de bestämmelser i lagen och tillämpningskungörelsen som — jämförda med verkställighetsreglerna — begränsar möjligheterna till permission samt kräver tillstånd av undersökningsledaren eller åklagaren som förutsättning för såväl permission som rätt att mottaga besök, avsända eller mottaga brev m. m. Å andra sidan bör enligt styrelsen iakttagas de regler som ger häktad större möjligheter än den som undergår frihetsstraff att mottaga eller skaffa sig underhåll och bekvämlighet. Ej heller kan sådana i verkställighetslagen meddelade bestämmelser som avser disciplinära åtgärder samt inskränkningar i förfoganderätten över arbetsinkomst m. m. anses tillämpliga så länge häktningen består.

De synpunkter som i enlighet med det anförda anlagts av fångvårdsstyrelsen — innebärande att verkställighet under häktning i allt väsentligt inskränker sig till att avse beräkning av strafftid — torde få anses ge en tillfredsställande lösning av nu förevarande spørsmål.

8, 9 och 10 §§.

I 8 § har upptagits bestämmelserna i 10 § verkställighetslagen med den jämkning i redaktionellt hänseende som påkallas av polis- och åklagarvä-

sendets ändrade organisation. Det synes icke vara erforderligt att öppna möjlighet att avge nöjdförklaring inför åklagare. Till 9 och 10 §§ har utan saklig ändring överflyttats innehållet i 11 och 12 §§ verkställighetslagen. Vad beträffar de till 10 § överförda bestämmelserna torde anledning icke föreligga att frånga den nuvarande ordningen att endast nöjdförklaring som avgivits före fullföljdstidens utgång innebär återkallelse av fullföljd talan.

11 §.

Till paragrafen har överförts bestämmelserna i 13 § verkställighetslagen. Bestämmelserna bör anpassas efter de nya påföljderna och därvid anges gälla den som skall undergå fängelse, ungdomsfängelse eller internering. Den i paragrafens andra stycke upptagna föreskriften om polismyndighets skyldighet att ombesörja förpassning till anstalt torde böra förtydligas så att den avser dem som icke är häktade. Vidare torde den nu intagna hänvisningen till vad som gäller om överflyttning från en fångvårdsanstalt till en annan böra utgå. Frågan om sådan överflyttning hör till de organisatoriska frågor som i enlighet med vad som tidigare anförts föreslås reglerade icke i lagen utan i administrativ ordning.

Vad beträffar föreläggande för den dömde att själv inställa sig vid fångvårdsanstalt har *anstaltsnämnden för bl. a. fångvårdsanstalten Vångdalen* i skrivelse den 20 februari 1961 framhållit att — eftersom strafftiden räknas från den dag den dömde intagits i anstalt — det ganska ofta förekommer att de dömda inställer sig så sent som möjligt på dagen, ibland strax före midnatt, samt att detta förhållande medför betydande olägenheter för anstaltspersonalen. Nämnden har därför ifrågasatt om icke i lagen borde intagas föreskrift av innehåll att den dömde skall inställa sig vid anstalt senast vid en viss tidpunkt på dagen, exempelvis klockan 19. *Fångvårdsstyrelsen* har i avgivet yttrande över nämnda skrivelse anført att man kommer till rätta med de påpekade olägenheterna lämpligast genom att polismyndighet i föreläggande om inställelse anger den senaste tidpunkt vid vilken den dömde skall inställa sig.

Den av fångvårdsstyrelsen föreslagna ordningen torde böra genomföras. Härför erforderliga föreskrifter synes böra meddelas i administrativ ordning.

12 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 15 §.

I likhet med vad nu gäller torde nådeansökan i vissa fall böra medföra anstånd med verkställighet av ådömd påföljd. Anledning synes icke föreligga att frånga nuvarande ordning att sådant anstånd bör komma i fråga endast när den ådömda påföljden utgöres av tidsbestämt frihetsstraff och icke vid dom å ungdomsfängelse eller internering. Regeln om anstånd i anledning av nådeansökan har i överensstämmelse härmed angivits gälla den som dömts till fängelse. Liksom för närvarande torde nådeansökan bö-

ra föranleda anstånd i de fall då ansökan gör det ovisst, huruvida den dömde skall intagas i fångvårdsanstalt. Detta synes vara fallet då den dömde ansökt om att bli helt befriad från fängelsestraffet eller att få detta utbytt mot en icke frihetsberövande påföljd såsom böter eller disciplinbot, villkorlig dom, skyddstillsyn eller överlämnande till särskild vård. Man torde i förevarande sammanhang kunna bortse från att skyddstillsyn må förenas med anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken.

Vad beträffar uppskov med verkställigheten synes nu gällande bestämmelser böra upptagas i den nya lagen allenast med den ändring som föranledes av det enhetliga frihetsstraffet.

Enligt 5 § tredje stycket KK den 21 juni 1946 ang. översändande av domar i vissa brottmål m. m. må — till förebyggande av överbeläggning å fångvårdsanstalterna — visst anstånd medgivas med verkställighet av dom å straffarbete eller fängelse i högst tre månader beträffande den som vistas på fri fot. I förevarande lag torde böra givas bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om dylikt anstånd. Stadgande om sådant bemyndigande har upptagits i paragrafens femte stycke.

13 §.

Enligt 16 § verkställighetslagen gäller att om straff, vars verkställighet börjat, skärpes eller om i dess ställe dömes till förvaring eller internering, verkställigheten skall fortgå enligt den tidigare domen till dess den dömde avger nöjdförklaring i anledning av den nya domen eller denna eljest må verkställas såvitt angår honom ådömt ansvar. Detsamma gäller om i stället för frihetsstraff dömes till ungdomsfängelse och därvid förordnas att domen ej må verkställas innan den vunnit laga kraft samt om i stället för ungdomsfängelse, förvaring eller internering dömes till frihetsstraff. Enligt uttalande i motiven (se prop. 1945: 342 s. 142) gäller bestämmelserna även sådana fall då — vid tillämpning av 4 kap. 3 § strafflagen — den senare domen meddelas av underrätt.

Även i fortsättningen erfordras särskilda regler för de speciella verkställighetsfrågor som uppkommer i fall då annan påföljd skall träda i stället för en påföljd som redan börjat verkställas. Föreskrifter torde dock ej behövas för annat fall än det att den dom som börjat verkställas icke vunnit laga kraft och sedermera ändras i högre rätt. Även utan uttrycklig föreskrift därom torde det nämligen vara klart att påbörjad verkställighet av en dom icke avbrytes av en ny dom — meddelad i annat mål — enligt vilken annan påföljd skall träda i stället för den som börjat verkställas, förrän den nya domen är verkställbar.

Frågan hur länge en redan inledd verkställighet skall fortgå när domen sedermera ändras i högre rätt, torde böra regleras i överensstämmelse med vad som nu gäller. Verksälligheten bör således pågå till dess att den nya domen må verkställas. I sistnämnda hänseende torde domstols förordnande

om omedelbar verkställighet få jämsställas med att domen till följd av nöjd-förklaring eller underlåten fullföljd vunnit laga kraft mot den dömde.

Angivna regler torde böra gälla jämväl de fall att ungdomsfängelse träder i stället för internering eller internering i stället för ungdomsfängelse. För tydlighets skull torde reglerna uttryckligen böra anges omfatta även det fall att tiden för ådömt fängelse förlänges i högre rätt.

I överensstämmelse med det anförda torde böra upptagas stadgande av innehåll att om i högre rätt tiden för fängelse, som börjat verkställas, förlänges eller om i stället för fängelse dömes till ungdomsfängelse eller internering, verkställigheten skall fortgå enligt den tidigare domen till dess att den nya domen må verkställas, ävensom att detsamma skall gälla om någon börjat undergå ungdomsfängelse och i stället dömes till fängelse eller internering samt om han börjat undergå internering och i stället dömes till fängelse eller ungdomsfängelse.

14 §.

Paragrafen saknar motsvarighet i verkställighetslagen.

Gällande regler om verkställighet av dom å ungdomsfängelse eller förvaring avser även det fall att domstol jämlikt 22 § lagen om ungdomsfängelse eller 15 § lagen om förvaring och internering i säkerhetsanstalt förordnar om återintagning av den som dömts till ungdomsfängelse eller förvaring; dom avseende sådant förordnande torde utgöra dom varigenom den dömde dömts att undergå ifrågavarande påföljd. Enligt brottsbalken omfattar ungdomsfängelse och internering vård i och utom anstalt. Då domstol enligt 34 kap. 8 eller 9 § brottsbalken förordnar om återintagning i anstalt, uttalar den sig i själva verket endast angående utformandet av en redan ådömd påföljd. För undanröjande av tvekan rörande vad som gäller om verkställighet av sådant förordnande torde därför böra föreskrivas, att bestämmelserna i förevarande kapitel skall äga motsvarande tillämpning när domstol förordnat om återintagning i anstalt av den som dömts till ungdomsfängelse eller internering. Hänvisning bör dock givetvis icke ske till 12 §.

Liksom hittills torde några bestämmelser icke erfordras rörande verkställighet av ungdomsfängelsenämndens eller interneringsnämndens beslut om återintagning i anstalt.

15 §.

Vissa av de i förevarande kapitel upptagna bestämmelserna synes böra gälla även i fråga om inledandet av sådan anstaltsbehandling som avses i 28 kap. 3 § brottsbalken. Såväl för det fall att förordnandet om anstaltsbehandling meddelats i domen å skyddstillsyn som när anstaltsbehandlingen jämlikt 28 kap. 9 § eller 34 kap. 6 § brottsbalken beslutats under prövotidens gång, torde sålunda reglerna i 4 § första stycket rörande verkställighet i anledning av att den dömde ej fullföljt talan inom föreskriven tid böra äga tillämpning. Den i 4 § andra stycket upptagna erinran om fall, i vilka dom

enligt vad särskilt är stadgat må gå i verkställighet före fullföljdstidens utgång, får därvid avse det fall att domstol enligt 28 kap. 3 § andra stycket eller 38 kap. 9 § brottsbalken beslutat att förordnande om anstaltsbehandling skall gå i omedelbar verkställighet. Jämväl föreskrifterna i 11 § i förevarande kapitel om vilka myndigheter som har att sörja för verkställighetens inledande och vad därvid är att iakttaga synes böra vinna motsvarande tillämpning, liksom i förekommande fall reglerna i 13 § om verkställighet när dom som börjat verkställas ändras i högre rätt.

Rörande nöjdförklaring i anledning av dom å skyddstillsyn stadgas i 38 kap. 1 § brottsbalken att den dömda äger före fullföljdstidens utgång avge förklaring, att han är nöjd med domen i vad gäller den ådömda påföljden, samt att förklaringen inbegriper bl. a. anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 §. En sådan nöjdförklaring — avseende den ådömda påföljden — torde ha en mera inskränkt innebörd än nöjdförklaring som avses i 5 § förevarande lag och torde ej omfatta exempelvis förverkande eller förvisning. Närmare föreskrifter om i vilken ordning nöjdförklaring enligt 38 kap. 1 § skall avges upptages ej i brottsbalken utan har avsetts skola meddelas i administrativ ordning (se prop. 1962: 10 del C s. 429). De i förevarande lag upptagna reglerna om nöjdförklaring bör således ej gälla i nu avsedda fall. Däremot torde föreskrift böra meddelas om när anstaltsbehandlingen skall börja för den händelse den dömda avgivit nöjdförklaring enligt 38 kap. 1 §. I detta hänseende torde bestämmelserna i 5 § i förevarande kapitel böra äga motsvarande tillämpning.

För det fall att domstol förordnat om anstaltsbehandling under prövotiden för skyddstillsyn — på grund av den dömdes misskötsamhet eller därför att han begått annat brott än som avses med domen å skyddstillsyn — ges icke några regler om nöjdförklaring i brottsbalken. I förekommande fall synes emellertid nöjdförklaring böra kunna avges även när dylikt förordnande meddelats. Därvid torde de i förevarande lag föreslagna reglerna rörande nöjdförklaring böra tillämpas.

Beträffande spörsmålet, om de i 12 § upptagna bestämmelserna om anstånd med verkställighet på grund av nådeansökan bör äga motsvarande tillämpning i fråga om anstaltsbehandling som här avses, är att beakta att domstol, såsom nyss anförts, äger besluta att förordnande om sådan behandling skall gå i omedelbar verkställighet. När sådant beslut meddelats, skulle föreskrift om anstånd komma att sakna betydelse. Även i övriga fall synes det med hänsyn till anstaltsbehandlingens syfte önskvärt, att behandlingen inledes snarast möjligt. Anstånd på grund av nådeansökan torde därför icke böra ifrågakomma för nämnda anstaltsbehandling.

I enlighet med det anförda torde i förevarande paragraf böra stadgas att bestämmelserna i 4, 11 och 13 §§ samt, därest den dömda avgivit nöjdförklaring enligt 38 kap. 1 § brottsbalken, bestämmelserna i 5 § skall äga motsvarande tillämpning, när i dom å skyddstillsyn förordnats om anstaltsbe-

handling enligt 28 kap. 3 §. För de fall, då förordnande om sådan behandling meddelas under prövotidens gång, torde böra föreskrivas att bestämmelserna i 4—11 och 13 §§ skall gälla i tillämpliga delar.

3 KAP.

Om beräkning av strafftid m. m.

För att anpassas till brottsbalken bör de i 3 kap. verkställighetslagen upptagna bestämmelserna om strafftidsberäkning omarbetas i flera hänseenden.

Med anledning av sammanslagningen av fängelse och straffarbete bör de i 17, 18, 20 och 23 §§ verkställighetslagen upptagna föreskrifterna ändras så att de avser det enhetliga frihetsstraffet fängelse. Bestämmelserna i 18 § bör därjämte omarbetas med hänsyn till att lagen om villkorlig frigivning vid brottsbalkens ikraftträdande upphäves och ersättes med de i balken upptagna stadgandena om villkorlig frigivning. Vidare bör reglerna i 20 § verkställighetslagen jämkas till överensstämmelse med 33 kap. 3 § brottsbalken. I de i 22 och 23 §§ verkställighetslagen upptagna föreskrifterna bör de ändringar vidtagas som påkallas av att brottsbalken ej innehåller några regler om ådömande av gemensamt straff med avräkning för vad den dömda kan ha utstått av förut ådömt straff. Av samma anledning bör stadgandet i 21 § verkställighetslagen helt utgå. I övrigt torde gällande strafftidsberäkningsregler kunna överflyttas till förevarande lag med ett i huvudsak oförändrat innehåll.

Brottsbalken erfordrar ytterligare regler rörande strafftidsberäkning, bl. a. för de fall att fängelse konkurrerar med anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 § och för fall då flera förordnanden om sådan behandling sammanträffar. Även dessa regler torde böra upptagas i förevarande kapitel.

Översynen av bestämmelserna har också givit anledning till förslag om en ny regel om strafftidsberäkning när häktad avger nöjdförklaring.

16 §.

De i paragrafens första stycke upptagna bestämmelserna motsvarar innehållet i 17 § verkställighetslagen. Regeln att strafftiden skall räknas från den dag domen föreligger till verkställighet hos styresmannen, när den dömda utan att vara häktad är intagen i fängvårdsanstalt, torde för närvarande anses gälla även den, som på grund av häktning i annat mål är intagen i fängvårdsanstalt. Till förtydligande av lagtexten torde böra föreskrivas, att nämnda regel avser den som är intagen i sådan anstalt.

Enligt nu gällande ordning kan domstols förordnande om avräkning för häktningstid avse även häktningstid efter domens meddelande. Av 33 kap. 3 § brottsbalken framgår att domstol må förordna om sådan avräkning endast såvitt avser häktningstid som ligger före domens meddelande. För det

fall att domen icke överklagas och den dömde ej heller så snart han kan avger nöjdförklaring, kan alltså brottsbalkens regler om avräkning för häktningstid innebära en försämring för den dömde. Med anledning härav uttalade jag, då brottsbalksförslaget remitterades till lagrådet (se prop. 1962: 10 del C s. 369), att det kunde övervägas att — till motverkande av denna försämring för den dömde — vid nöjdförklaring beträffande ådömt frihetsstraff i vissa fall räkna verkställigheten av straffet från en tidigare dag än den, då förklaringen avgavs.

En anordning, innebärande att den dömde beredes viss betänketid, utöver den som avses i 6 §, med möjlighet att få tillgodoräkna sig denna tid som straffverkställighetstid, synes lämplig jämväl av andra hänsyn än de nyssnämnda. Även om de båda obligatoriska betänkedagarna erbjuder en viss garanti mot förhastade beslut att avge nöjdförklaring, torde de mången gång ej erbjuda den dömde och hans försvarare tillräckligt rådrum för att avgöra om domen bör överklagas eller ej. Det torde ej sällan ha inträffat att den dömde avger nöjdförklaring, även om domen kan synas tveksam, endast för att strafftiden skall kunna börja löpa. Ett sådant förhållande måste anses otillfredsställande. Med hänsyn till det anförda torde den som är häktad böra tillförsäkras rätt att, om han inom viss längre betänketid än som avses i 6 § avger nöjdförklaring, tillgodoräkna sig denna tid som strafftid. Det synes icke föreligga anledning att därvid undantaga den obligatoriska betänketiden; om nöjdförklaring avgives, bör även denna tid räknas som strafftid.

Genomförandet av en sådan ordning som nu nämnts medför, att behandlingsarbetet icke kommer att kunna påbörjas så snart efter domen som för närvarande är fallet, och att häktena utsättes för en ökad beläggning. Dessa olägenheter bör beaktas när det gäller att bestämma betänketidens längd. En lämplig avvägning torde ske, om betänketiden bestämmes till tio dagar från dagen för domens meddelande. Den obligatoriska betänketiden enligt 6 § löper från den dag domen vid rätten avkunnades för den dömde eller blev honom delgiven på annat sätt. Det har i ej så få fall förekommit att den dömde på grund av försenad expediering av dom eller domsbevis kunnat avge nöjdförklaring först vid senare tidpunkt än eljest varit möjligt och därigenom »förlorat» strafftid. Rättelse har skett genom att han av nåd befriats från att undergå straffet under motsvarande tid. Genom den föreslagna regeln torde nämnda olägenheter undanröjas därigenom att strafftiden — om den dömde avger nöjdförklaring inom betänketiden — kommer att löpa från dagen för domens meddelande.

De skäl, som nyss anförts för en regel om rätt att åtnjuta betänketid och möjlighet att räkna denna såsom strafftid, synes äga giltighet ej endast beträffande den som är häktad i målet, utan även för den som är häktad i annat mål.

I överensstämmelse med det anförda torde böra föreskrivas att om häktad

avger nöjdförklaring inom tio dagar från den dag då domen meddelades, strafftiden skall räknas från den dagen. Bestämmelse härom har upptagits i paragrafens andra stycke.

17—20 §§.

17 § motsvarar 18 § verkställighetslagen. Enligt brottsbalken skall fråga om fakultativ villkorlig frigivning prövas av den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde anstalten hör. Frågan om sådan frigivning skall upptagas till prövning även om den intagne själv ej ansökt om frigivning. Eftersom övervakningsnämnderna icke bör betungas med frågor rörande strafftidsberäkning, synes det lämpligt att den centrala fångvårdsmyndigheten ålägges att — för övrigt i överensstämmelse med fångvårdsstyrelsens nuvarande praxis — vid meddelande av strafftidsresolution i förekommande fall fastställa jämväl den dag då fakultativ villkorlig frigivning tidigast kan ske. De till 17 § överflyttade bestämmelserna torde böra kompletteras med föreskrift härom.

Till 18 § har med smärre redaktionella jämkningar överförts innehållet i 19 § verkställighetslagen.

19 § motsvarar 20 § verkställighetslagen. Föreskrifterna har jämkats till överensstämmelse med 33 kap. 3 § brottsbalken.

När villkorligt medgiven frihet förklarats förverkad, skall straffåterstoden enligt 26 kap. 23 § brottsbalken anses som nytt straff med avseende å frågan om ny villkorlig frigivning. I överensstämmelse härmed bör straffåterstoden även vid beräkning av strafftid anses som nytt straff. Föreskrift härom har upptagits i 20 §, vilken motsvarar 22 § verkställighetslagen. Såsom framgår av nästföljande paragraf, kan straffåterstoden sammanläggas med annat straff.

21 §.

Paragrafen reglerar olika fall av konkurrens som kan uppkomma på verkställighetsstadiet. Bestämmelser synes erforderliga ej endast för det fall att skilda fängelsestraff sammanträffar utan även för det fall att fängelse konkurrerar med anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken samt för fall av konkurrens mellan två eller flera oberoende av varandra meddelade förordnanden om sådan behandling.

Såvitt gäller konkurrerande fängelsestraff torde böra gälla en regel motsvarande den i 23 § verkställighetslagen upptagna om hur sammanläggning skall ske av strafftiderna för bestämmande av slutdagen (jfr 26 kap. 8 § första stycket brottsbalken). Regeln föreslås upptagen i paragrafens första stycke. En förutsättning för att stadgandet skall tillämpas är, att domen å det sammanträffande straffet är verkställbar. Den här avsedda regeln gäller således icke om straffet skall omprövas jämlikt 34 kap. 10 § andra stycket brottsbalken.

I överensstämmelse med vad som anfördes när brottsbalksförslaget remit-

terades till lagrådet (se prop. 1962: 10 del C s. 403) torde för fall av konkurrens mellan fängelse och anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 § böra föreskrivas, att behandlingen skall övergå till fängelse under lika lång tid som behandlingen längst skulle ha kunnat pågå, d. v. s. i två månader. För den händelse behandlingen redan inletts, när domen å fängelse förekommer till verkställighet, torde den dömde som verkställighetstid böra få tillgodoräkna sig den tid under vilken behandlingen pågått; med sådan tid avses uppenbarligen även tid varunder behandlingen skall anses ha pågått (jfr 16 §). Denna tid synes även böra läggas till grund vid beräkning av tidpunkten för villkorlig frigivning. Beslut om anstaltsbehandlingsens övergång till fängelse och om avräkning för tid under vilken behandling må ha pågått torde böra meddelas av den centrala fångvårdsmyndigheten. Föreskrifterna i paragrafens andra och tredje stycke har utformats i överensstämmelse med det anförda.

För det fall att skilda förordnanden om anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 § sammanträffar torde böra föreskrivas att verkställighetstiden skall beräknas efter det förordnande som först har börjat verkställas. Bestämmelse härom har upptagits i paragrafens fjärde stycke.

22 §.

De i förevarande kapitel upptagna bestämmelserna om beräkning av tid för fängelse torde i tillämpliga delar böra gälla även i fråga om hur tid för anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken samt för ungdomsfängelse och internering skall beräknas. De båda sistnämnda påföljderna omfattar vård i och vård utom anstalt. Principerna för beräkning av tid för fängelse synes kunna gälla ej endast för beräkning av anstaltstiden utan även för beräkning av tiden för vården utom anstalt.

4 KAP.

Allmänna bestämmelser om de intagnas behandling

Av skäl som tidigare anförts torde i lagförslaget icke böra upptagas de bestämmelser i straffverkställighetslagen som avser eller sammanhänger med fångvårdens organisation. Detta föranleder att föreskrifterna i 26 § tredje stycket verkställighetslagen bör utgå samt att bestämmelserna i 28 § första stycket bör omarbetas. Härjämte bör ett flertal av verkställighetslagens stadganden i förevarande avseende omarbetas så att de avser allenast vad som direkt angår behandlingen av den intagne och icke frågor som i enlighet med vad som förut anförts lämpligen bör regleras i administrativ ordning. I övrigt torde bestämmelserna i 4 kap. verkställighetslagen böra upptagas i förevarande lag med endast några smärre ändringar i sak.

23—32 §§.

Det kan ifrågasättas, huruvida den i 24 § fjärde stycket straffverkställighetslagen omnämnda redogörelsen för verkställighetens syfte och organisation fyller något egentligt behov. I stället för en sådan redogörelse användes för närvarande i fångvårdsarbetet enkla och kortfattade introduktionsskrifter rörande livet i anstalt. En dylik skrift brukar tillställas den dömda vid intagningen i anstalten. Erfarenheterna härav har enligt vad fångvårdsstyrelsen uppgivit varit goda. Med hänsyn till det anförda torde bestämmelse rörande nämnda redogörelse icke böra upptagas i förevarande lag. Erforderliga föreskrifter för tillgodoseende av ändamålet med redogörelsen torde i stället få meddelas i administrativ ordning. Innehållet i 24 § verkställighetslagen i övrigt torde däremot böra överflyttas till förevarande lag. Bestämmelserna har upptagits i 23 §.

24 och 25 §§ överensstämmer med 25 § och 26 § första och andra styckena straffverkställighetslagen.

I 26 § har upptagits föreskrifterna i 27 § verkställighetslagen. Yttrande torde i fall som här avses, i överensstämmelse med vad för motsvarande situation stadgas i 59 § barnavårdslagen, böra inhämtas från länsstyrelsen.

Med de ändringar som tidigare angivits torde stadgandena i 28 § verkställighetslagen böra överföras till förevarande lag med i övrigt sakligt oförändrat innehåll. Med allmänt sjukhus förstås numera även sinnessjukhus, varför bestämmelserna i andra stycket bör redaktionellt jämkas. Vidare bör föreskrifterna i fjärde stycket anpassas till det enhetliga frihetsstraffet och möjligheterna för intagen att som verkställighetstid få tillgodoräkna sig tid för sjukhusvistelse något vidgas. Visserligen torde den nuvarande begränsningen till en sjättedel av verkställighetstiden böra bibehållas, men avsteg från denna regel synes kunna tillåtas i något större utsträckning än straffverkställighetslagen medger. Tillgodoräknande med mera än än en sjättedel av verkställighetstiden torde — i anslutning till nuvarande praxis — kunna tillåtas när särskilda skäl därtill föreligger. De i 27 § föreslagna bestämmelserna har utformats i enlighet med det anförda. Av 80 § i förslaget framgår att beslut i fråga, huruvida tid för vistelse utom anstalten skall inräknas i verkställighetstiden, även i fortsättningen skall ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten. Denna torde vidare böra meddela bestämmelser om anlåtande av läkare utom anstalt samt anvisningar om intagens överförande till sjukhus och om anordnande av bevakning. Föreskrifter i dessa hänseenden torde få meddelas i administrativ ordning.

Stadgandet i 29 § verkställighetslagen att, där det lämpligen kan ske, intagen som under längre tid sysselsatts med arbete huvudsakligen inomhus bör helt eller delvis sysselsättas med arbete utomhus, torde numera framstå som otidsenligt. Vid de anstalter som på senare tid uppförts bedrivs i stor utsträckning industriellt inomhusarbete. Med den ökade in-

dustrialisering som är att förvänta, torde svårigheterna att bereda utomhusarbete komma att öka. Å andra sidan kan behovet av utomhusvistelse tillgodoses på annat sätt än tidigare, genom idrottsövningar av olika slag på fritid. Ifrågavarande stadgande synes böra utgå. Övriga stadganden i paragrafen föreslås upptagna i 28 §.

29 § motsvarar 30 § verkställighetslagen. Det torde få ankomma på kriminalvårdsstyrelsen att meddela närmare föreskrifter om i vilken utsträckning intagen är skyldig att delta i undervisning som anordnas vid anstalten.

30 § överensstämmer med 31 § verkställighetslagen.

Till 31 § har med en redaktionell förenkling överförts innehållet i 32 § verkställighetslagen.

32 § förevarande lag överensstämmer med 33 § verkställighetslagen.

33 §.

I fråga om intagens rätt till brevväxling m. m. gäller för närvarande enligt 34 § verkställighetslagen, att brev eller annat skriftligt meddelande icke får avsändas eller mottagas utan styresmannens tillstånd. Intagen får dock ej förvägras att till svensk myndighet avsända skrift, som ej är anstötlig till sin avfattning, eller att eljest i den utsträckning det lämpligen kan ske avsända eller mottaga brev som icke är anstötliga eller med hänsyn till behandlingens syfte eller av annan särskild anledning olämpliga. I fråga om skrift, som kan antagas vara avsedd att offentliggöras, stadgas att fängvårdsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, styresmannen vid anstalten, skall pröva huruvida skriften må avsändas. Tillstånd därtill må vägras om skriften är anstötlig eller dess offentliggörande eljest finnes olämpligt. Beträffande brev från intagen till fängvårdsstyrelsen gäller, att det icke får brytas om det avlämnas i förseglat skick samt att det skall vidarebefordras utan dröjsmål. Intagen som visat pålitlighet må av styresmannen medgivas att avsända och mottaga brev utan att detta förut granskats. Slutligen regleras i paragrafen frågan om intagens rätt att få kännedom om att brev kvarhållits.

Strafflagberedningen har i sitt förslag till lag om behandling i skyddsvårdsanstalt (4 kap. 13 §) upptagit stadgande, enligt vilket som huvudregel skall gälla att intagen icke må förvägras att avsända eller mottaga skrift, som ej är anstötlig till sin avfattning eller med hänsyn till behandlingens syfte eller av annan särskild anledning olämplig. I förhållande till vad nu gäller innebär förslaget å ena sidan en viss utvidgning av rätten till brevväxling men å andra sidan — eftersom även brev till svensk myndighet föreslås följa huvudregeln — en viss inskränkning. Beredningen har härjämte föreslagit att nuvarande föreskrifter beträffande brev från intagen till fängvårdsstyrelsen utvidgas att omfatta även brev från styrelsen till

den intagne. I övrigt överensstämmer beredningens förslag med den gällande ordningen.

Vid remissbehandlingen har *anstaltsnämnden i Västerås* anfört betänkligheter mot beredningens förslag angående brev från fångvårdsstyrelsen under framhållande, att svårigheter föreligger att avgöra huruvida ett brev verkligen härrör från styrelsen. I anledning av att beredningen i sitt förslag upptagit nu gällande bestämmelse om befogenhet för fångvårdsmyndigheterna att vägra intagen att avsända skrift som kan antagas vara avsedd att offentliggöras, har *Svea hovrätt* ifrågasatt huruvida en sådan bestämmelse är förenlig med stadgandena i 1 kap. 1 och 2 §§ tryckfrihetsförordningen.

Departementschefen. I fråga om de intagnas rätt till brevväxling torde liksom för närvarande böra gälla att intagen icke utan tillstånd må avsända eller mottaga skriftliga meddelanden. Regler om i vilka fall tillstånd må vägras synes — i likhet med vad som är fallet med nu gällande bestämmelser härom — böra avfattas med utgångspunkt från att de intagnas korrespondens skall öppnas och granskas av vederbörande fångvårdsmyndigheter. En ordning motsvarande den som gäller för häktade och anhållna (8 § lagen den 15 april 1958 om behandlingen av häktade och anhållna m. fl., jfr 12 § KK samma dag ang. tillämpningen av lagen) — innebärande att brev skall kvarhållas men ej får öppnas utan den intagnes medgivande — skulle oftast medföra en onödig omgång såväl för anstaltspersonalen som för de intagna. Vid reglernas avfattning torde strafflagberedningens förslag om en viss utvidgning av brevrätten böra följas. Tillstånd att avsända eller mottaga brev bör kunna vägras endast om brevet är anstötligt eller med hänsyn till behandlingens syfte eller av annan särskild anledning olämpligt. Såvitt gäller skrift till svensk myndighet är jag emellertid ej beredd att följa beredningens förslag. Någon inskränkning av den rätt som för närvarande tillkommer intagen att till myndighet avsända skrift, som ej är anstötlig till sin avfattning, synes icke böra komma i fråga.

Vad beträffar beredningens förslag att intagen skall kunna utan föregående granskning jämväl mottaga brev från den centrala fångvårdsmyndigheten må anmärkas, att förslag av samma innebörd framlades under förarbetena till 1958 års lag om behandlingen av häktade och anhållna m. fl. men då avböjdes med hänsyn till svårigheterna att avgöra om brevet verkligen härrör från myndigheten i fråga (se prop. 1958: 68 s. 69). Det samma måste anses gälla i förevarande fall. Liksom hittills bör därför endast brev till den centrala fångvårdsmyndigheten vara undantagna från granskning. I överensstämmelsen med vad nu gäller bör dock även övrig korrespondens i vissa särskilda fall, nämligen för intagen som visat pålitlighet, kunna undantagas från granskning.

Den av Svea hovrätt berörda frågan, huruvida fångvårdsmyndigheternas

befogenhet att i vissa fall förvägra intagen att avsända skrift som kan antagas vara avsedd att offentliggöras låter sig förena med angivna stadganden i tryckfrihetsförordningen, har tidigare uppmärksamrats, nämligen då föreskrift om sådan befogenhet för första gången upptogs i lagstiftningen (se NJA II 1909 art. 2 s. 4, 6, 12). Dåvarande tryckfrihetsförordning ansågs icke utgöra hinder för att fångvårdsmyndighet bereddes möjlighet att vägra sin medverkan till att intagens skrift offentliggjordes. Den nya tryckfrihetsförordningen tillförsäkrar meddelare ett ökat skydd. Den kan dock ej anses utgöra hinder för att frågan om intagens rätt till brevväxling över huvud regleras i förevarande lag. Det torde emellertid vara olämpligt att intagens brev granskas med utgångspunkt från huruvida det är avsett att publiceras eller ej. Särskilda regler torde därför icke böra uppställas för brev som avses bli offentliggjorda.

De nu gällande reglerna rörande intagens rätt att få kännedom om att brev kvarhållits torde böra kompletteras med föreskrifter om hur det skall förfaras med brev som kvarhållits. Det synes rimligt att dylika brev utlämnas till den intagne vid dennes frigivning eller överförande till vård utom anstalt. I vissa fall torde det dock kunna vara direkt olämpligt att så sker, exempelvis när brev innehåller uppgifter som anknyter till den intagnes brottsliga verksamhet eller uppgifter om olämpliga kontakter. En regel om att kvarhållen post skall utlämnas till den intagne vid frigivningen bör därför icke göras undantagslös utan medgiva att denna ej utlämnas om särskilda skäl föreligger därtill.

Det torde alltså böra ankomma på styresmannen att granska de intagnas brevväxling och avgöra huruvida det må medgivas intagen att avsända eller mottaga brev. Även frågan huruvida kvarhållen post skall utlämnas eller ej vid den intagnes frigivning torde böra avgöras av styresman. Erforderliga bestämmelser i nu angivna hänseenden torde böra meddelas i administrativ ordning. I sådan ordning torde även få föreskrivas hur det skall förfaras med brev eller andra skriftliga meddelanden som kvarhållits efter frigivningen.

34 §.

Paragrafen motsvarar 35 § verkställighetslagen. De nuvarande bestämmelserna torde upptagas i förevarande lag utan annan ändring i sak än att föreskriften om den rätt som i fråga om besök tillkommer ledamot av anstaltsnämnd bör utgå. Det synes tveksamt huruvida motsvarande rätt att sammanträffa med intagen bör tillkomma enskild ledamot av övervakningsnämnd. Frågan härom torde få övervägas i samband med övriga frågor rörande övervakningsnämnds handläggning av ärenden rörande de intagna.

35 §.

Till paragrafen har med vissa redaktionella jämkningar överförts bestämmelserna i 36 § straffverkställighetslagen. Vad beträffar frågan, huruvida tiden för vistelsen utom anstalt skall inräknas i verkställighetstiden, torde — i överensstämmelse med fångvårdsstyrelsens nuvarande praxis — böra föreskrivas att sådan tid skall inräknas, såframt ej särskilda skäl är däremot. Av 80 § i förslaget framgår att avgörandet av de frågor som avses i förevarande paragraf även i fortsättningen skall ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten, med möjlighet till delegation enligt 83 §.

36 och 37 §§.

Paragraferna motsvarar 37 och 38 §§ straffverkställighetslagen. Till den föreslagna 36 § första och tredje styckena har i oförändrat skick överflyttats de i motsvarande stycken av 37 § verkställighetslagen upptagna bestämmelserna.

Enligt nämnda paragrafer i övrigt gäller för närvarande, dels att, om överåklagare eller rätten i anledning av åtal mot intagen finner att dennes personliga inställelse vid domstol är påkallad, fångvårdsstyrelsen har att föranstalta därom, dels ock att om domstol eller annan myndighet begär att intagen skall inställas för annat ändamål än nyss sagts, fångvårdsstyrelsen har att pröva huruvida det må ske. I sistnämnda fall äger fångvårdsstyrelsen, om särskilda skäl föreligger därtill, förordna att den tid, varunder den intagne vistats utom anstalt icke skall inräknas i verkställighetstiden. I övriga fall medför inställelsen ej avbrott i verkställigheten.

Frågan om inställelse av intagen inför domstol eller annan myndighet har för ungdomsvårdsskoleklientelet erhållit en från verkställighetslagens regler avvikande lösning. 1960 års barnavårdsdrag ger nämligen enhetliga regler för samtliga fall då sådan inställelse begäres. Enligt 70 § nämnda lag gäller att om domstol eller annan myndighet begär att elev vid ungdomsvårdsskola skall inställas inför myndigheten, skolans rektor har att föranstalta därom. Om denne finner att inställelsen skulle vara uppenbart olämplig ur vårdsynpunkt eller att hinder eljest möter för inställelsen, skall han omedelbart anmäla detta hos myndigheten.

Vad beträffar den som är intagen i fångvårdsanstalt torde frågan om hans inställande inför domstol eller annan myndighet icke kunna lösas helt i överensstämmelse med nämnda regler i barnavårdslagen, men flera av de synpunkter som gjort sig gällande vid utformningen av sagda regler torde äga giltighet även i fråga om fångvårdsklientelet. Såvitt gäller domstols rätt att påfordra att intagen inställas inför rätten, torde — såsom anfördes vid barnavårdslagens tillkomst — knappast finnas anledning att uppställa skilda regler för det fall att inställelsen påkallas i anledning av att den intagne är åtalad och de fall att han av annan anledning skall höras i rättegång, ex-

empelvis såsom målsägande eller som vittne. Det ankommer på domstolarna att i förväg överväga behovet av parternas personliga inställelse och av vittnens inkallande. Ett beslut om deras inkallande innebär att enligt domstolens bedömning deras hörande erfordras för sakens prövning. Det torde därför i samtliga förekommande fall böra ankomma på fängvårdsmyndigheterna att föranstalta om den intagnes inställelse vid rätten. Om inställelsen skulle vara direkt olämplig ur vårdsynpunkt — vilket kan vara fallet även när inställelsen påkallas i anledning av åtal mot den intagne — bör fängvårdsmyndigheten givetvis, på sätt eljest gäller enligt 32 kap. 4 § rättegångsbalken när någon är hindrad att hörsamma kallelse till förhandling, göra anmälan härom till domstolen. På denna bör därefter ankomma att överväga om förhandlingen bör utsättas till annan tidpunkt eller att eljest vidtaga de åtgärder som anmälan kan föranleda.

Frågan om domstols befogenhet att påfordra intagens inställelse vid rätten torde således böra lösas i överensstämmelse med vad som skett i barnavårdslagen. För fängvårdsklientelet erfordras emellertid särskilda regler om beräkning av tiden för verkställighet när den intagne av förevarande anledning vistas utom anstalt. I detta hänseende torde anledning icke föreligga att fråga nu gällande ordning. När den intagne inställts för annat ändamål än för att höras som tilltalad, torde således den centrala fängvårdsmyndigheten alltså böra ha möjlighet att, om särskild anledning föreligger därtill, göra undantag från regeln att den tid den intagne i anledning av inställelsen vistats utom anstalt skall inräknas i verkställighetstiden.

Bestämmelser i nu angivna hänseenden har upptagits i 36 § andra stycket. Uttrycklig föreskrift synes dock ej erforderlig i fråga om fängvårdsmyndighets skyldighet att anmäla hinder mot inställelsen.

Vid avfattningen av bestämmelserna torde även den avvikelserna böra göras från vad som nu gäller att endast domstol och icke jämnväl överåklagare tillerkännes befogenhet att påfordra intagens inställelse. Gällande bestämmelse om överåklagares befogenhet härvidlag torde ha tillkommit med tanke på förhållandena under den äldre rättegångsordningen; numera är regeln den att det är domstolen som beslutar om inställelse.

Vad beträffar intagens inställelse inför annan myndighet än domstol torde den nuvarande ordningen böra bibehållas. De fall som här kan ifrågakomma är sinsemellan mycket olikartade. Vikten av att anstaltsbehandlingen ej utan tvingande skäl avbrytes synes emellertid motivera att fängvårdsmyndigheterna i varje särskilt fall prövar, huruvida det kan medgivas att den intagne lämnar anstalten. Den centrala fängvårdsmyndigheten synes också böra ha möjlighet att av särskilda skäl förordna att den tid den intagne vistats utom anstalten i anledning av inställelsen icke skall inräknas i verkställighetstiden. De i 37 § föreslagna bestämmelserna har utformats i överensstämmelse med det anförda.

Den centrala fängvårdsmyndigheten torde även i fortsättningen böra ha

möjlighet att å styresman delegera prövningen av huruvida den intagne skall inställas. Bestämmelse härom kan enligt 83 § meddelas i administrativ väg.

38—40 §§.

Eftersom särskilda järnvägsvagnar för transport av dem som är intagna i fångvårdsanstalt numera icke finnes i bruk, torde särskild föreskrift ej längre erfordras om att transport å järnväg bör företagas i vanlig personvagn. Med den jämkning som föranledes härav torde de i 39 § verkställighetslagen upptagna bestämmelserna böra överföras till förevarande lag. Bestämmelserna har upptagits i 38 §.

Den föreslagna 39 § motsvarar 40 § verkställighetslagen. I likhet med vad som för närvarande är fallet, torde bestämmelser om vad som bör iakttagas till förberedande av intagens frigivning från anstalt böra avfattas så, att de gäller samtliga kategorier intagna, alltså även dem som efter avslutad anstaltsvistelse icke blir föremål för lagstadgad kriminalvård i frihet. I fråga om dem som dömts till ungdomsfängelse eller internering bör bestämmelserna gälla med avseende å deras överförande till vård utom anstalt. Bestämmelserna om vad som bör iakttagas i förevarande hänseende torde böra ges en mera allmän avfattning än för närvarande är fallet. Kompletterande föreskrifter rörande bl. a. uppgifternas fördelning mellan olika befattningshavare torde böra meddelas i administrativ ordning.

Till 40 § har med en redaktionell jämkning överförts bestämmelserna i 41 § verkställighetslagen.

5 KAP.

Om fängelse m. m.

De i kapitlet föreslagna bestämmelserna om behandlingen av dem som dömts till fängelse innebär icke någon mera genomgripande omarbetning av reglerna i 5 kap. verkställighetslagen om verkställighet av straffarbete och fängelse. Omarbetningen har i huvudsak begränsats till de regler i vilka göres skillnad mellan straffarbete och fängelse, nämligen reglerna om de intagnas fördelning på öppen och sluten anstalt samt om de intagnas förmåner. Bestämmelserna om vistelse i enrum eller gemensamhet och om de intagnas arbete har däremot bibehållits med endast smärre ändringar i sak. De i 49 § föreslagna permissionsbestämmelserna innebär en nyhet i förhållande till vad nu gäller. Regler har utarbetats jämväl för sådan anstaltsbehandling, varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken.

41 §.

Enligt 44—46 §§ verkställighetslagen gäller i fråga om intagens placering i öppen eller sluten anstalt skilda regler för den som dömts att undergå

straffarbete och den som dömts till fängelse. Den som skall undergå straffarbete skall börja avtjäna straffet i slutan stalt och får i princip icke överföras till öppen anstalt förrän efter tre månader. Undantag härifrån stadgas för den som är under 25 år. Denne bör så snart ske kan förflyttas till öppen anstalt, såframt ej annat föränledes av hänsyn till hans yrkesutbildning eller av andra särskilda skäl. Den som undergår fängelse däremot skall som regel avtjäna straffet i öppen anstalt. Undantag från denna regel stadgas för fall då det med hänsyn till den intagnes ålder, hälsotillstånd eller tidigare vandel, förefintlig möjlighet att bereda honom arbete eller förhållandena i övrigt är olämpligt att han vårdas i öppen anstalt. För den som skall undergå fängelse som förvandlingsstraff för böter gäller den motsatta ordningen; han skall undergå straffet i slutan stalt, men må, om särskilda skäl talar därför, överföras till öppen anstalt.

I samband med förslaget om enhetligt frihetsstraff (SOU 1953: 17) har *strafflagberedningen* uttalat att de för differentieringen av fångvårdsklientelet grundläggande bestämmelserna i 26 § straffverkställighetslagen bör ge tillräcklig vägledning vid valet av öppen eller slutan vård för den som dömts till det enhetliga frihetsstraffet fängelse. Placeringen skall ske på grundval av en bedömning av det individuella fallet. Ytterligare anvisningar erfordras enligt beredningen endast för vissa kategorier dömda, nämligen för dem med kortare strafftid än tre månader samt för dem som är under 25 år. I fråga om dessa bör enligt beredningen föreskrivas att de i princip skall undergå straffet i öppen anstalt; endast om särskilda skäl talar mot den öppna vårdformen, skall de placeras i slutan stalt. Vad beträffar dem som skall undergå fängelse som förvandlingsstraff för böter har beredningen ansett att skäl icke föreligger att såsom nu stadga avvikelse från vad som skall gälla för placeringen av intagna i gemen.

Vid *remissbehandlingen* riktades vissa anmärkningar mot beredningens förslag. Kritiken har främst avsett den föreslagna bestämmelsen att den som är under 25 år och den som dömts till fängelse på kortare tid än tre månader skall undergå straffet i öppen anstalt om ej särskilda skäl föränleder annat.

Departementschefen. Såsom beredningen anført torde efter sammanslagningen av straffarbete och fängelse till en straffart de bestämmelser rörande differentieringen och behandlingen av de intagna, som i lagförslaget upptagits i 25 §, böra vara normerande även när det gäller frågan, huruvida den dömda skall vårdas i öppen eller slutan stalt. För avgörande härav skall alltså hänsyn tagas till den dömdes ålder, hälsotillstånd, sinnesbeskaffenhet, karaktärsegenskaper, tidigare vandel, arbetsförmåga, anlag och utbildning. I fråga om den som är under 25 år torde hans ungdom få anses vara en omständighet som i och för sig talar för att han skall placeras i öppen anstalt. En regel innebärande en presumtion för öppen vård torde emellertid med

hänsyn bl. a. till rymningsrisken få åsidosättas så pass ofta att den i realiteten skulle förlora sin giltighet. I stället för den av beredningen föreslagna regeln torde därför, i nära överensstämmelse med vad som nu gäller dem som dömts till straffarbete, lämpligen böra stadgas att om någon som ej fyllt 25 år vårdas i sluten anstalt, han skall överföras till öppen anstalt så snart det kan ske, såframt ej annat föranledes av hänsyn till hans yrkesutbildning eller andra särskilda skäl.

I fråga om korttidsklientelet synes den av beredningen föreslagna regeln i huvudsak kunna godtagas. De skäl som talar för att intagna med korta strafftider placeras på öppna anstalter torde emellertid äga giltighet även i fråga om den relativt stora gruppen lagöverträdare med en strafftid på tre månader. Regeln synes böra avfattas så att den gäller dem som undergår fängelse i tre månader eller på kortare tid. Därjämte torde den böra utformas i närmare anslutning till vad som nu stadgas beträffande fängelsefångar och således göras något utförligare än vad beredningen föreslagit.

Såsom beredningen anfört torde särskilda regler om placeringen av dem som skall undergå förvandlingsstraff för böter icke vara erforderliga. Vid valet mellan öppen eller sluten vård torde i fråga om dessa samma synpunkter böra vara vägledande som i fråga om placeringen av övriga intagna.

42—46 §§.

Till paragraferna har utan ändring i sak överförts innehållet i 47—51 §§ verkställighetslagen.

Det torde även i fortsättningen böra ankomma på styresman att förordna om intagens hållande till arbete i enrum. Liksom hittills bör enrumsbehandling, förutom på intagens egen begäran eller i anledning av att han skall bli föremål för undersökning, tillgripas endast när det i det enskilda fallet föreligger ett verkligt behov därav. Den intagnes hållande till arbete i enrum bör ej fortgå längre än som är oundgängligen nödvändigt för vinnande av syftet med behandlingsåtgärden i fråga. Med hänsyn till den intagnes rätts-säkerhet torde dock den nuvarande ordningen med angivande av maximitider och skyldighet att inhämta medgivande från den centrala fängsvårdsmyndigheten böra bibehållas.

47 §.

I paragrafens första stycke har med en redaktionell jämkning upptagits föreskrifterna i 52 § första stycket verkställighetslagen.

Jämlikt 52 § andra stycket nämnda lag gäller att fängelsefånge som arbetar i enrum må själv skaffa sig arbete som styresmannen godkänner. I enlighet med förslag av strafflagberedningen torde även i fortsättningen intagen som arbetar i enrum böra ha möjlighet att utföra annat arbete än det som tillhandahålles inom fångvården. I detta hänseende torde böra upptagas bestämmelse av innehåll att den intagne må erhålla tillstånd att utföra ar-

bete för egen räkning eller åt arbetsgivare utom anstalten. Bestämmelsen har upptagits i sista punkten av paragrafens första stycke.

Enligt 52 § tredje stycket verkställighetslagen må intagen som belöning för arbetsflit och gott uppförande medges att å arbetstid ägna sig åt studier eller annan utbildning. I strafflagberedningens förslag har regeln givits en mera allmän avfattning genom att belöningsmomentet borttagits, varjämte särskild vid anstalten anordnad behandling i förevarande hänseende jämställts med studier eller annan utbildning. Beredningens förslag torde böra godtagas. Bestämmelserna i paragrafens andra stycke har utformats i enlighet med det anförda.

Det torde även i fortsättningen böra ankomma på styresmannen att besluta i de frågor som regleras i förevarande paragraf. Såvitt gäller medgivande för intagen att utföra annat arbete än som tillhandahålles inom fångvården, torde det dock böra ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten att utfärda allmänna anvisningar för tillämpningen av bestämmelserna i nämnda hänseende. Föreskrift härom torde få meddelas i administrativ väg.

48 §.

Enligt 53 § verkställighetslagen kan intagen under vissa omständigheter få tillstånd att utföra arbete hos arbetsgivare utom anstalten (s. k. frigångsarbete). Som villkor för frigångsarbete gäller således för närvarande att den intagne skall arbeta som anställd hos annan. Emellertid torde även den som före intagningen utövat verksamhet som egen företagare böra kunna erhålla tillstånd att utöva sitt arbete utom anstalten när villkoren för frigång i övrigt är uppfyllda. Kravet på att frigångsarbete skall utföras hos arbetsgivare torde därför icke böra bibehållas. I övrigt torde bestämmelserna i 53 § verkställighetslagen böra överflyttas till förevarande lag utan ändring i sak.

49 §.

De i paragrafen upptagna bestämmelserna saknar motsvarighet i verkställighetslagen.

Eftervårdsutredningen har i sitt betänkande Kriminalvård i frihet (SOU 1961: 16) förordat en viss utvidgning av gällande permissionsregler. Utredningen har härutinnan anfört att fakultativ villkorlig frigivning ganska ofta förskjuts eller helt hindras av svårigheten att lösa den intagnes bostadsfråga och av problemet att skaffa honom lämpligt arbete. Intagen som uppnått eller närmar sig tidpunkten för erhållande av fakultativ villkorlig frigivning borde, för att bli i tillfälle att ordna sina bostads- och arbetsförhållanden, kunna medges permission under längre tid än som nu är möjligt. Enligt utredningens mening bör permission i nu avsedda fall kunna beviljas upp till en månad med möjlighet till förlängning med en månad i sänder. Frågor om permission av detta slag bör enligt utredningen prövas och avgöras av vederbörande övervakningsnämnd.

Utredningens förslag har under remissbehandlingen mött viss kritik. Enligt *riksåklagarämbetet* torde redan nu gällande permissionsbestämmelser medge att intagen erhåller permission för att söka arbete. En utvidgning av permissionsinstitutet i enlighet med förslaget skulle enligt ämbetets mening kunna medföra att intagen får lämna anstalten kanske avsevärd tid innan tidpunkten för villkorlig frigivning är inne och därigenom leda till en allmän förkortning av straffet utöver den som den villkorliga frigivningen utgör. Även *Göteborgs rådhusrätt* och *Föreningen Sveriges stadsdomare* har ansett att det av utredningen avsedda syftet kan uppnås inom ramen för nuvarande lagstiftning.

Mot utredningens förslag har vidare av *Svea hovrätt* och *hovrätten för Övre Norrland* riktats den anmärkningen, att det måste anses otillfredsställande att intagen som saknar arbete och bostad skulle kunna få lämna anstalten tidigare än den som har sina förhållanden efter frigivningen ordnade. I detta hänseende har *fångvårdsstyrelsen*, som i princip tillstyrkt utredningens förslag, anfört att nämnda olägenhet torde kunna förebyggas genom att den intagne finge permitteras först när tiden för fakultativ villkorlig frigivning är inne.

Förslaget har kritiserats även i vad det avser maximitid för permission i nu avsedda fall. *Rådhusrätten i Malmö* har i likhet med *Föreningen Sveriges häradshövdingar* ansett att tiden bör vara avsevärt kortare än vad utredningen föreslagit.

Departementschefen. Vid prövning av fråga om fakultativ villkorlig frigivning skall beaktas bl. a. de förhållanden i vilka den intagne skulle komma att försättas efter frigivningen. Det torde icke så sällan förekomma att intagen — trots att han förhållit sig väl under anstaltstiden — icke kan er hålla fakultativ villkorlig frigivning, emedan han saknar ordnade bostads- och arbetsförhållanden.

Gällande permissionsbestämmelser — i lagförslaget överförda till 35 § — torde medge att intagen under kortare tid erhåller permission även för att söka arbete. Det torde dock ofta vara svårt för den intagne att under en korttidspermission ordna sina förhållanden i frihet. Erfarenheten visar att intagen, även om han lyckas skaffa arbete, ofta går miste om detta av den anledningen att han ej omedelbart kan tillträda anställningen. Behovet av en smidigare övergång från anstaltsvård till vård i frihet för intagna av nu ifrågavarande kategori torde därför ej kunna tillgodoses inom ramen för bestämmelserna om korttidspermission. Ej heller tillgodoses detta behov genom reglerna om s. k. frigångsarbete, vilka ju förutsätter att arbetsfrågan redan är ordnad, eller genom en — i och för sig tänkbar — utvidgning av nämnda regler. I stället torde en ordning, i någon mån liknande den som i praxis utbildats för ungdomsfängelseklientelet — s. k. principutskrivningsbeslut med därpå följande långtidspermission — erbjuda en lämplig lösning

av nu ifrågavarande spörsmål. Utredningens förslag om en utvidgning av permissionsinstitutet torde därför i princip böra följas.

Den kritik som riktats mot förslaget kan emellertid ej lämnas obeaktad. En regel som skulle öppna möjlighet för den som icke har sina levnadsförhållanden ordnade att lämna anstalten tidigare än andra intagna synes otillfredsställande. Permission för ordnande av förhållandena efter frigivningen torde därför icke böra kunna komma i fråga förrän tidpunkten för fakultativ villkorlig frigivning är inne; permission av detta slag blir då ej heller möjlig för den som undergår straff på högst fyra månader. Tiden för permissionen synes lämpligen böra maximeras till fjorton dagar. Även med en sådan utformning torde de föreslagna permissionsreglerna bereda den intagne erforderliga möjligheter att själv medverka vid lösandet av sina arbets- och bostadsproblem och därmed kunna främja en ökad användning av den fakultativa villkorliga frigivningen.

Tiden för vistelsen utom anstalt torde regelmässigt böra inräknas i verkställighetstiden. Liksom vid permission enligt 35 § torde dock den intagnes misskötsamhet eller annat särskilt förhållande böra kunna föranleda att permissionstiden icke inräknas.

Vad beträffar rätten att bevilja permission, torde denna i enlighet med utredningens förslag böra tillkomma det organ som beslutar om övergång från anstaltsvård till vård i frihet, således den övervakningsnämnd, till vars verksamhetsområde anstalten hör. I vissa fall torde det kunna vara av betydelse att beslut kan fattas utan omgång — exempelvis när ett för den intagne lämpligt arbetstillfälle yppar sig — och övervakningsnämnden bör därför kunna delegera beslutanderätten å styresmannen. Föreskrift om den beslutanderätt som tillkommer övervakningsnämnd torde böra meddelas i samband med övriga bestämmelser rörande de beslutande organen och har upptagits i 78 § i lagförslaget. Att den intagne har rätt att hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av övervakningsnämnds beslut framgår av 81 § i förslaget. Övervakningsnämndens rätt att bemyndiga styresman att bevilja permission kan enligt 83 § föreskrivas i administrativ ordning. Såvitt gäller avgörandet av huruvida permissionstiden bör inräknas i verkställighetstiden, torde detta — i överensstämmelse med vad som föreslagits skola gälla i fall som avses i 27 och 35—37 §§ i förslaget — böra ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten.

50 §.

Enhetsstraffets införande fordrar en omarbetning av de relativt detaljerade föreskrifterna i 54 § verkställighetslagen om vissa förmåner, d. v. s. rätten att inköpa varor som tillhandahålles vid anstalten, rätt att skaffa eller mottaga bekvämlighet, rätt att använda egna kläder eller att åtnjuta annan särskild förmån. I enlighet med strafflagberedningens förslag torde de förmåner som för närvarande tillkommer den som undergår fängelse böra

i sak bibehållas men reglerna härom böra ges en mera generell avfattning. Det torde böra ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten att utfärda allmänna anvisningar för tillämpningen av bestämmelserna. Beslutanderätten i det enskilda fallet synes lämpligen böra tillkomma styresmannen. Föreskrifter i nämnda hänseenden torde få meddelas i administrativ ordning.

51 §.

I paragrafen regleras den behandling, varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken.

I överensstämmelse med vad som anfördes vid remiss av brottsbalksförslaget till lagrådet den 26 augusti 1960 (prop. 1962: 10 del C s. 300) torde bestämmelserna om verkställighet av fängelse i princip böra vara tillämpliga på ifrågavarande behandling. De i 4 kap. i detta lagförslag upptagna allmänna bestämmelserna om de intagnas behandling bör således gälla även i fråga om det klientel som nu avses. Vidare synes de i förevarande kapitel föreslagna stadgandena böra tillämpas; avfattningen av 49 § ger dock vid handen att paragrafen ej blir tillämplig.

I några hänseenden torde erfordras särskilda bestämmelser. Eftersom brottsbalken i fråga om behandlingstiden stadgar endast en minsta och en längsta tid — en, respektive två månader — men i övrigt förutsätter att den skall bestämmas under behandlingens gång, torde föreskrifter i sistnämnda hänseende böra ges i förevarande sammanhang. Därutinnan torde böra stadgas att, efter minsta tidens utgång, behandlingen skall upphöra, så snart fortsatt omhändertagande i anstalt ej kan anses erforderligt. För avgörande av huruvida så är fallet, torde betydelse i främsta rummet böra tillmätas behandlingens syfte att utgöra en förberedelse till den mera långvariga vården i frihet. När denna vård blivit planlagd på ett tillfredsställande sätt, torde den intagne efter utgången av minsta tiden i allmänhet böra kunna lämna anstalten.

Beslutanderätten i fråga om upphörande av anstaltsbehandlingen synes böra tillkomma den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde anstalten hör. Föreskrift härom har upptagits i 78 § i lagförslaget. I de fall då denna nämnd icke handhar övervakningen enligt domen å skyddstillsyn — utan övervakningen ankommer på nämnden å den ort där den dömde eljest vistas — torde nämnderna, om så erfordras, böra samråda i frågor om planläggningen av vården i frihet. Den nämnd, till vars verksamhetsområde anstalten hör, bör givetvis i sådana frågor kunna anlita skyddskonsulenten inom den andra övervakningsnämndens verksamhetsområde.

För att frågan om behandlingens upphörande skall upptagas till prövning bör ej krävas att den intagne själv tar initiativ därtill. Det bör i stället ingå som ett normalt led i behandlingen att pröva om och när förutsättningar finns för att behandling, som pågått under en månad, skall upphöra. Övervakningsnämnden bör självmant kunna upplaga frågan härom till

prövning, varjämte det torde böra åligga styresmannen att se till att frågan underställes nämndens prövning så snart fortsatt omhändertagande ej längre kan anses påkallat. Styresmannens åligganden i detta hänseende torde böra föreskrivas i administrativ väg.

Den omständigheten, att övervakningsnämnden självmant prövar frågan om anstaltsbehandlings upphörande, bör icke hindra att den intagne själv kan ansöka därom. Att denne har rätt att hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av övervakningsnämndens beslut framgår av 81 § i förslaget.

Nu avsedda klientel torde böra hållas avskilt från andra klientelgrupper. För detta ändamål är fyra särskilda anstalter för närvarande under uppförande. Samtliga dessa avses skola bli öppna anstalter. I de fall då sluten vårdform är påkallad, torde differentieringen således icke kunna helt genomföras. Som regel torde dock böra föreskrivas att de som undergår ifrågavarande behandling bör vårdas avskilda från övriga intagna. Föreskrift härom har upptagits i paragrafens andra stycke.

6 KAP.

Om ungdomsfängelse

Till detta kapitel har överflyttats innehållet i 6 kap. verkställighetslagen (55—60 §§). Ändringar av saklig innebörd har vidtagits endast i ett par hänseenden, nämligen i föreskrifterna om öppen vård samt i bestämmelserna om s. k. frigångsarbete.

Regeln i 55 § verkställighetslagen om att anstaltsbehandlingen av den som dömts till ungdomsfängelse skall försiggå i ungdomsanstalt, har upptagits i 29 kap. 3 § brottsbalken. Regeln har dock modifierats såtillvida att den medger att behandlingen, om särskilda skäl är därtill, försiggår i annan fångvårdsanstalt. Den som placeras i annan anstalt än ungdomsanstalt skall likväl vara underkastad de föreskrifter, som eljest gäller för dem som dömts till ungdomsfängelse (se prop. 1962: 10 del C s. 316). Bestämmelserna i förevarande kapitel bör med hänsyn härtill avfattas så att de avser dem som dömts till ungdomsfängelse.

52 §.

Eftersom ungdomsfängelseklientelet bör vårdas avskilt från andra klientelgrupper, torde regeln i 29 kap. 3 § brottsbalken böra kompletteras med föreskrift att i ungdomsanstalt må vårdas endast den som dömts till ungdomsfängelse. En sådan regel bör dock ej göras undantagslös. Erfarenheten visar nämligen att det ej är förenat med några olägenheter utan tvärtom ibland fördelaktigt att en eller flera intagna av det ordinära fångvårdsklientelet placeras å ungdomsanstalt för fullgörande av vissa uppgifter. Det bör därför finnas möjlighet att för visst fall medgiva undantag från regeln.

53 §.

Enligt 57 § första stycket verkställighetslagen gäller att intagen skall vårdas i öppen anstalt, såframt det ej med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet eller av annan särskild anledning måste anses olämpligt. Behandlingen av ungdomsfängelseklientelet bör såvitt möjligt försiggå i öppen anstalt. Denna huvudregel kan dock icke ges en sådan generell utformning att, i valet mellan öppen eller sluten vård, hänsynen till de omständigheter, som skall vara avgörande för fördelningen och behandlingen av intagna i gemen, icke kan göra sig gällande. Det är nämligen att uppmärksamma, att enligt brottsbalken ungdomsfängelse skall få en vidgad tillämpning. Till ungdomsfängelse kommer att dömas åtskilliga ungdomar vilka enligt nuvarande lagstiftning skulle erhålla tidsbestämt frihetsstraff. Det torde därför även i fråga om ungdomsfängelseklientelet som huvudregel böra stadgas att de dömdas fördelning mellan öppen och sluten anstaltsvård skall ske med iakttagande av de i 25 § angivna grunderna. I nära överensstämmelse med vad som föreslagits skola gälla i fråga om yngre intagna som dömts till fängelse, torde härjämte böra föreskrivas att den, som intagits i sluten anstalt, så snart ske kan skall överföras till öppen anstalt, såframt det ej med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet eller av annan särskild anledning må anses olämpligt.

Bestämmelserna i paragrafens andra stycke motsvarar stadgandet i 57 § andra stycket verkställighetslagen.

54 §.

I paragrafens första stycke har upptagits bestämmelserna i 58 § första stycket verkställighetslagen, vilka dock i enlighet med förslag av strafflagberedningen givits en mera generell avfattning. Till paragrafens andra stycke har överförts föreskrifterna i 58 § tredje stycket verkställighetslagen.

I överensstämmelse med de regler om frigångsarbete, som föreslagits för dem som dömts till fängelse, torde ej heller för dem som dömts till ungdomsfängelse som förutsättning för sådant arbete böra stadgas, att den dömde utför arbete hos arbetsgivare utom anstalten. För ungdomsklientelet del torde kravet på att den dömde skall arbeta såsom anställd böra slopas, i första hand för tillvaratagande av eventuella möjligheter att bereda honom annan undervisning eller utbildning än den som består vid anstalten. En ordning — innebärande att den dömde vistas å anstalten men deltar i undervisning som meddelas vid exempelvis en närbelägen verkstadsskola eller annan läroanstalt — torde visserligen kunna genomföras endast i relativt begränsad omfattning, men synes ändock vara av värde i sådana fall, då den dömde ej kan medgivas s. k. långtidspermission. Det torde liksom hittills böra ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten att i samråd med ungdomsfängelsenämnden utfärda allmänna anvisningar för tillämp-

ningen av bestämmelserna om frigångsarbete. Vem beslutanderätten i det enskilda fallet skall tillkomma torde få avgöras i administrativ ordning.

55 §.

Till paragrafens första stycke har med en redaktionell jämkning överflyttats bestämmelserna i 59 § verkställighetslagen om permission. Bestämmelserna torde böra kompletteras med stadgande av innehåll att permissionstiden skall inräknas i anstaltstiden, såframt ej särskilda skäl är däremot. Föreskrift härom har upptagits i paragrafens andra stycke. Permissionstid, som ej inräknas i anstaltstiden, bör givetvis ej heller räknas in i tiden för vård utom anstalt utan medföra att verkställighetstiden i motsvarande mån förlänges. Uttrycklig föreskrift härom torde ej vara erforderlig.

Beslutanderätten beträffande nu ifrågavarande permissioner — s. k. långtidspermissioner — bör tillkomma det organ som beslutar om övergång till vård utom anstalt, d. v. s. ungdomsfängelnsnämnden. Bestämmelse härom har upptagits i 79 § i förslaget. I samband med beslut om övergång till sådan vård äger nämnden enligt 29 kap. 5 § brottsbalken uppdraga åt vederbörande övervakningsnämnd att närmare bestämma dag för övergången. För sådana fall synes det lämpligt att även rätten att bevilja permission må kunna delegeras å övervakningsnämnden. Föreskrift härom har upptagits i 82 § lagförslaget. Att den dömde har möjlighet att hos ungdomsfängelnsnämnden påkalla prövning av övervakningsnämndens beslut framgår av 82 § andra stycket. I övriga fall däremot torde delegation ej böra ske.

När övervakningsnämnd erhållit uppdrag att bevilja permission, bör den, av skäl som tidigare anförts vid den föreslagna 49 §, ha möjlighet att bemyndiga styresman att besluta om permission. Föreskrift härom kan enligt 83 § meddelas i administrativ ordning.

56 §.

I paragrafen har utan ändring i sak upptagits innehållet i 60 § verkställighetslagen. Det torde även i fortsättningen böra ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten att meddela bestämmelser i de frågor som här avses.

7 KAP.

Om internering

Liksom i fråga om ungdomsfängelse har i brottsbalken upptagits föreskrift om i vilket slag av anstalt den ådömda påföljden skall verkställas. Anstaltsvärden av den som dömts till internering skall enligt 30 kap. 4 § brottsbalken försiggå i interneringsanstalt eller, om särskilda skäl är där-

till, i annan fängvårdsanstalt. Bestämmelserna i förevarande kapitel har därför avfattats så att de avser den som dömts till internering.

De för anstaltsvårdens utformning föreslagna reglerna motsvarar i stort sett föreskrifterna i 7 kap. (61—66 §§) verkställighetslagen om förvaring och internering. Vissa ändringar har dock vidtagits i vad som nu gäller beträffande behandling i säkerhetsanstalt. Stadgandet i 62 § andra punkten verkställighetslagen om intagning i särskild slutna avdelning torde icke fylla något praktiskt ändamål utöver det som tillgodoses genom föreskrifterna i 64 § nämnda lag om den intagnes hållande i avskildhet och har därför icke upptagits i lagförslaget. Reglerna om frigångsarbete har omarbetats i vissa hänseenden. De i 61 § föreslagna bestämmelserna om permission innebär en nyhet i förhållande till vad nu gäller.

57 §.

Eftersom interneringsklientelet i princip torde böra vårdas avskilt från övriga intagna, bör föreskrivas att icke några andra än dem som dömts till internering må vårdas i interneringsanstalt. Såsom föreslagits för motsvarande fall i fråga om ungdomsanstalterna bör undantag från denna regel kunna medgivas.

58 §.

I paragrafen regleras de dömdas placering i öppen eller slutna anstalt. I detta hänseende torde den i 62 § första punkten verkställighetslagen upptagna föreskriften om att den dömda skall intagas i slutna anstalt böra gälla. Även i fråga om förutsättningarna för den intagnes överförande till öppen anstalt torde bestämmelserna i verkställighetslagen böra bibehållas. Således bör, i överensstämmelse med stadgandet i 64 § andra stycket verkställighetslagen, endast den som visat pålitlighet kunna komma i fråga för öppen vård. Härjämte torde som förutsättning för placering i öppen anstalt böra gälla att den öppna vården icke medför några olägenheter i form av menlig inverkan å andra intagna el. dyl.

59 §.

I fråga om förutsättningarna för behandling i enrum gäller enligt 64 § första stycket verkställighetslagen, att den intagne skall hållas avskild från andra intagna till dess närmare kännedom vunnits om hans sinnesart och beteende samt att han därefter under dagen må hållas avskild endast i den utsträckning som påkallas av hänsyn till hans behandling eller till fara för menlig inverkan de intagna emellan eller till ordningen och säkerheten inom anstalten. Det nuvarande stadgandet om isolering av den intagne under erforderlig observationstid torde böra bibehållas. I övrigt torde i fråga om de intagnas vistelse i enrum eller gemensamhet anledning saknas att för interneringsklientelet uppställa andra regler än dem som bör gälla för

fängelseklientelet, dock att internerad ej synes böra uttryckligen tillerkännas rätt att på egen begäran hållas avskild. Liksom för närvarande torde frågan huruvida sådan begäran bör bifallas eller ej få bero på vad hänsynen till hans behandling fordrar. På grund av det anförda torde böra upptagas föreskrift av innehåll att den dömde må hållas avskild från andra intagna till dess närmare kännedom vunnits om hans sinnesart och beteende samt att därefter de i 43—45 §§ och 46 § första stycket föreslagna bestämmelserna skall äga motsvarande tillämpning. Stadgande härom har upptagits i 59 § i lagförslaget.

60 §.

Föreskrifterna i 60 § första stycket motsvarar bestämmelserna i 65 § första stycket verkställighetslagen rörande de intagnas arbete. I fråga om arbetets beskaffenhet torde i enlighet med förslag av strafflagberedningen böra föreskrivas att arbetet bör vara ägnat att stärka den dömdes förmåga och vilja att försörja sig och bibringa honom utbildning i lämpligt yrke. I fråga om annat arbete än som tillhandahålles inom fångvården torde bestämmelserna böra utformas i överensstämmelse med de i 47 § föreslagna. Såsom tidigare anförts i fråga om den som undergår fängelse torde det även beträffande interneringsklientelet få ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten att utfärda närmare anvisningar om vad som bör gälla i fråga om dylikt arbete.

I 60 § tredje stycket föreslås bestämmelser om s. k. frigångsarbete. Enligt 65 § andra stycket verkställighetslagen gäller att, såframt fara för missbruk får anses utesluten, fångvårdsstyrelsen efter samråd med interneringsnämnden må, till förberedande av utskrivningen, medge att intagen utför arbete hos arbetsgivare utom anstalten. I enlighet med förslag av strafflagberedningen torde möjligheterna till frigångsarbete kunna något vidgas. Såsom angivits för dem som dömts till fängelse (48 §) torde även beträffande interneringsklientelet som allmän förutsättning för sådant arbete böra gälla att fara för missbruk ej kan anses föreligga. Härjämte torde, av skäl som tidigare anförts beträffande dem som undergår fängelse, i fortsättningen ej heller böra krävas att den dömde skall arbeta som anställd hos annan. På grund av det anförda torde böra föreskrivas att till förberedande av övergången till vård utom anstalt den dömde, såframt fara för missbruk ej kan anses föreligga, må erhålla tillstånd att utom anstalten utföra annat arbete än som består inom kriminalvården.

I stället för den nuvarande ordningen att fångvårdsstyrelsen efter samråd med interneringsnämnden beslutar i frigångsärenden — vilken torde innebära en onödig omgång — bör lämpligen genomföras en ordning motsvarande den som gäller i fråga om ungdomsfängelseklientelet. På den centrala fångvårdsmyndigheten torde det således i fortsättningen böra ankomma endast att i samråd med interneringsnämnden utfärda allmänna anvisningar

för tillämpningen av nu ifrågavarande bestämmelser. Bestämmelser härom kan enligt 84 § meddelas i administrativ väg. I sådan ordning kan enligt 83 § även beslutas i vilken utsträckning befattningshavare inom kriminalvården skall få besluta i det enskilda fallet.

61 §.

Även den som dömts till internering torde, såsom strafflagberedningen föreslagit, böra ha möjlighet att erhålla permission under andra omständigheter och för längre tid än de i 35 § föreslagna bestämmelserna medger. Regler i detta hänseende torde böra avfattas i överensstämmelse med dem som i 55 § föreslagits skola gälla för ungdomsfängelseklientelet, dock med den avvikelsen att den som dömts till internering icke bör kunna erhålla sådan permission före minsta tidens utgång. De i paragrafen upptagna bestämmelserna har utformats i enlighet härmed.

Även i fråga om rätten att besluta om nu ifrågavarande permissioner torde den beträffande ungdomsfängelseklientelet föreslagna ordningen böra äga motsvarande tillämpning.

62 §.

Paragrafen motsvarar 66 § verkställighetslagen. Den nuvarande rätten för den dömda att skaffa sig underhåll torde emellertid icke böra upptagas i oförändrat skick. Någon ovillkorlig sådan rätt torde icke böra fastställas. Det bör ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten att utfärda anvisningar härom. Med hänsyn till att den centrala fångvårdsmyndigheten har att meddela bestämmelser i de frågor som här avses, torde uttrycklig föreskrift om att den dömda ej äger mottaga gåva, varigenom givaren oskäligt betungas, ej vara erforderlig.

8 KAP.

Om arbetspremier m. m.

Införandet av enhetligt frihetsstraff påkallar ändring i verkställighetslagens regler om de intagnas rätt att förfoga över arbetspremier och andra arbetsinkomster. I övrigt har företagits endast smärre sakliga ändringar i de bestämmelser som nu gäller i hithörande frågor.

63 §.

Paragrafen motsvarar 68 § verkställighetslagen. Regeln om att intagen skall erhålla arbetspremie för arbete som han icke själv skaffat sig torde i redaktionellt hänseende böra jämkas till överensstämmelse med de i 47 och 60 §§ föreslagna bestämmelserna om att intagen må utföra arbete för egen räkning eller åt arbetsgivare utom anstalten. Vad beträffar grunderna

för beräkning av arbetspremie torde — i överensstämmelse med vad som för närvarande gäller som beräkningsgrund på det praktiska arbetslivets område — böra föreskrivas att premie skall utgå — förutom efter ackord — med visst belopp för arbetstimme. Med hänsyn till de i nyssnämnda paragrafer föreslagna bestämmelserna om att intagen med inskränkning av arbetstiden må undergå särskild vid anstalten anordnad behandling, torde vidare böra stadgas att premie skall utgå även under den tid den intagne undergår sådan behandling. Den i paragrafens andra stycke upptagna bestämmelsen torde ge utrymme för att intagen erhåller viss ersättning även för tid då arbete tillfälligt ej kunnat beredas honom.

Det torde även i fortsättningen böra ankomma på den centrala fångvårdsmyndigheten att meddela närmare bestämmelser om arbetspremier. Föreskrift härom kan meddelas med stöd av förslagets 84 §.

64—66 §§.

I fråga om intagens rätt att disponera över arbetspremier och annan arbetsinkomst gäller för närvarande skilda regler för den som avtjänar fängelse, å ena, och övriga intagna å andra sidan. Enligt 69 § verkställighetslagen äger den som undergår fängelse att fritt förfoga över intjänta medel, under det att övriga intagnas arbetspremier och andra arbetsinkomster skall fördelas i två delar, disponibla medel och besparade medel. Jämlikt 70 och 71 §§ nämnda lag får såväl disponibla som besparade medel användas endast för vissa i lagen angivna ändamål. För den som undergår ungdomsfängelse, förvaring eller internering äger fångvårdsstyrelsen dock medgiva att besparade medel användes även för annat ändamål än vad eljest särskilt angivits.

Vid den i anledning av förslaget om enhetligt frihetsstraff företagna översynen av nu ifrågavarande bestämmelser fann *strafflagberedningen*, att det skulle vara mindre lämpligt att utsträcka befogenheten att fritt disponera över intjänta medel till alla kategorier intagna. Enligt beredningens mening bör tvärtom angelägenheten av att de intagna tvingas att spara leda till att den för andra intagna än dem som undergår fängelse gällande bestämmelsen göres till huvudregel. Enligt beredningen bör dock denna regel icke gälla intagen med kortare strafftid än tre månader, utan denne bör få fritt förfoga över arbetspremier eller annan arbetsinkomst. Härigenom skulle vinnas bl. a. att ett mycket stort antal av sådana personer som enligt gällande lag dömes till fängelse i fortsättningen får behålla den förmån som nu tillkommer dem. — I fråga om intagna med längre strafftid än den nyss nämnda har beredningen tillika föreslagit, att huvudregeln kompletteras med föreskrift motsvarande den som nu gäller för ungdomsfängelse- och förvaringsklientelet, d. v. s. att fångvårdsstyrelsen i särskilda fall äger medge att besparade medel användes även för annat ändamål än eljest är stadgat. Icke alla intagna torde nämligen — påpekar

beredningen — vara i behov av den uppfostrande behandling som tvång till sparande innebär och fall kan tänkas förekomma då behov av sparade medel att användas efter frigivningen uppenbarligen icke föreligger. I sådana och andra särskilda fall borde enligt beredningens mening möjlighet föreligga att använda besparade medel till annat än i lagen angivet ändamål.

Beredningens förslag har lämnats utan erinran under *remissbehandlingen*.

Departementschefen. Vad beredningen föreslagit synes väl avvägt och torde i princip böra följas. Korttidsklientelet — för vilket bör gälla fri dispositionsrätt över intjänta medel — torde dock till överensstämmelse med vad som anförts vid 41 § böra omfatta jämväl intagna med en strafftid av tre månader. Bestämmelserna i 64 § har utformats i enlighet härmed.

Vad beträffar användningen av besparade medel torde den av beredningen föreslagna regeln böra avfattas så att, om särskilda skäl är därtill, medlen må användas även för annat ändamål än eljest angivits. I övrigt torde bestämmelserna i 71 § verkställighetslagen böra upptagas i sak oförändrade, dock att i fortsättningen möjlighet att översända ifrågavarande medel till skyddsförening icke torde böra föreskrivas. Härjämte torde bestämmelserna böra redaktionellt jämkas så att i stället för utskrivning från anstalt anges den intagnes överförande till vård utom anstalt. Bestämmelserna har upptagits i 66 § i lagförslaget.

Stadgandet i 70 § verkställighetslagen har överförts till 65 § i lagförslaget med den redaktionella ändring som föranledes av de i 50, 56 och 62 §§ föreslagna bestämmelserna om de intagnas särskilda förmåner.

67—69 §§.

Paragraferna motsvarar 72—74 §§ verkställighetslagen.

9 KAP.

Om disciplinära åtgärder m. m.

I sitt förslag till lag om behandling i skyddsvårdsanstalt upptog *strafflagberedningen* verkställighetslagens regler om disciplinära åtgärder med ett i sak oförändrat innehåll. Delade meningar rådde dock inom beredningen. En ledamot och två av experterna anförde i särskilt yttrande, att ifrågavarande regler måste anses utgöra ett hinder för en vårdpräglad anstaltsbehandling och borde utgå ur lagstiftningen i synnerhet som en rad andra stadganden i lagförslaget måste anses ge tillräckliga resurser att i erforderlig omfattning isolera intagen och inskränka hans förmåner. I

yttrandet anfördes vidare bl. a. att strafftidsförlängning jämlikt 76 § verkställighetslagen ofta tillämpades i anledning av disciplinförseelse som redan föranlett inneslutning i enrum — vanligtvis under tre veckor eller en månad — samt påpekades att lämpligheten av att administrativ myndighet meddelar beslut om strafftidsförlängning blivit ifrågasatt.

Vid remissbehandlingen har *fångvårdsstyrelsen, anstaltsnämnderna vid Härlanda och i Västerås samt fångvårdsdirektören i norra anstaltsgruppen* anfört, att möjligheten till disciplinär bestraffning icke kan undvaras. *Barnpsykiatriska föreningen* däremot har instämt i den av strafflagberedningens minoritet uttalade meningen.

Departementschefen. Verkställighetslagens regler om disciplinStraff innebär en begränsning av tidigare bestämmelser i ämnet. Vid lagens tillkomst ansåg man sig kunna förvänta att behovet av disciplinStraff skulle minska på grund av bl. a. en förbättrad differentiering av klientelet och övergången till mera öppna vårdformer. Förväntningarna torde emellertid ej ha infriats ända därhän att man skulle kunna undvara möjligheten att genom disciplinära åtgärder inskrida mot intagna som bryter mot ordningen inom anstalten eller på annat sätt söker sabotera anstaltsbehandlingen — genom exempelvis rymning, permissionsmissbruk eller insmuggling av sprit och narkotika. Även om de i lagförslaget upptagna bestämmelserna om enrumsbehandling och om de intagnas förmåner ger utrymme för isolering och förlust av beviljade förmåner i fall av indisciplinärt beteende, torde — icke minst med hänsyn till de intagnas rättssäkerhet — i lagen uttryckligen böra anges de åtgärder som må vidtagas i anledning av sådant beteende.

Den kritik som riktats mot verkställighetslagens bestämmelser om disciplinära åtgärder synes i första hand avse bestämmelsernas tillämpning, främst tillämpningen av det i 76 § givna bemyndigandet för fångvårdsstyrelsen att förlänga verkställighetstiden med viss tid. Misskötsamhet av den intagne har ofta bestraffats ej endast med förlust av förmåner och isolering utan dessutom — mer eller mindre rutinmässigt — med strafftidsförlängning. Misskötsamheten kan även föranleda att tidpunkten för fakultativ villkorlig frigivning förskjutes. Emellertid har sedan början av år 1961 fångvårdsstyrelsens praxis i fråga om strafftidsförlängningar ändrats. Ärenden om sådan förlängning torde numera förekomma tämligen sparsamt och i regel endast vid upprepad allvarlig disciplinförseelse under pågående anstaltsvistelse. Den nuvarande tillämpningen av ifrågavarande stadgande synes icke ha medfört några olägenheter för anstaltsdisciplinen och eftersom fall av dubbelbestraffning därigenom nedbringats högst väsentligt, torde den icke ge anledning till några anmärkningar. Stadgandet om strafftidsförlängning torde därför böra bibehållas i huvudsak oförändrat. Beslutanderätten bör dock i fortsättningen tillkomma kriminal-

vårdsnämnden. Även i övrigt torde innehållet i 9 kap. verkställighetslagen böra bibehållas med endast smärre ändringar i sak.

70 §.

Paragrafen motsvarar 75 § verkställighetslagen.

Vad beträffar inneslutning i enrum såsom disciplinär åtgärd torde, för undanröjande av tvekan rörande tidsberäkningen, den föreskrivna maximitiden av en månad böra anges utgöra trettio dagar. De skäl som föranlett den för ungdomsfängelseklientelet gällande maximitiden av sju dagar måste anses gälla även i fråga om andra yngre intagna. Denna maximitid tillämpas också enligt utbildad praxis för alla intagna som är under 21 år. Nämnade praxis torde böra lagfästas. Innehållet i 75 § verkställighetslagen i övrigt torde böra bibehållas i sak oförändrat. Däremot synes bestämmelserna böra omarbetas i redaktionellt hänseende; frågan om vilken befattningshavare som har att vidtaga nu ifrågavarande åtgärder kan enligt 83 § avgöras i administrativ ordning.

71 §.

Såsom tidigare anförts torde bestämmelserna i 76 § verkställighetslagen böra bibehållas i huvudsak oförändrade. Bestämmelserna bör dock erhålla ändrad avfattning. Sålunda bör de med anledning av införandet av enhetligt frihetsstraff anges avse intagen som undergår fängelse på viss tid. Uttrycklig föreskrift om att strafftidsförlängning utgör särskilt straff torde ej vara erforderlig (jfr 26 kap. 8 § brottsbalken). I stället torde den disciplinära åtgärden i enlighet med förslag av strafflagberedningen böra anges bestå av att verkställighetstiden förlänges. I 51 § har angivits att vad i lagen sägs om behandlingen av den som dömts till fängelse i tillämpliga delar skall gälla den som undergår behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken. Det torde vara uppenbart att denna bestämmelse icke skall föranleda, att de i förevarande paragraf meddelade bestämmelserna om den som undergår fängelse på viss tid skall tillämpas på den som undergår behandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken.

Föreskrift om att beslutanderätten tillkommer kriminalvårdsnämnden upptages i 79 §.

72—77 §§.

Paragraferna motsvarar 77—82 §§ verkställighetslagen. De i 73 § i lagförslaget upptagna bestämmelserna har ändrats i överensstämmelse med föreskrifterna under 4) i 70 § i förslaget. I enlighet med vad som tidigare anförts rörande anstaltsnämnderna, bör stadgandet i 82 § första stycket verkställighetslagen utgå. De ändringar som i övrigt vidtagits är av redaktionell natur.

10 KAP.

Om beslut m. m.

Detta kapitel innehåller bestämmelser om de organ som har att besluta i frågor enligt denna lag (78—80 §§), om talan mot beslut (81 §) samt om vad som bör gälla i fråga om delegation av beslutanderätten (82 och 83 §§). Slutligen föreslås ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela tillämpningsföreskrifter till lagen (84 §).

78—80 §§.

Enligt 2 § i förslaget skall kriminalvårdsstyrelsen leda och öva inseende över behandlingen av dem som intages i fångvårdsanstalt. Givetvis bör därför beslutanderätten i frågor som avses i lagen i princip tillkomma styrelsen. Vissa ärenden bör dock i enlighet med vad tidigare angivits prövas och avgöras av annat organ. Sålunda skall fråga om upphörande av behandling i anstalt varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken (51 §) prövas av den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde anstalten hör. Detsamma gäller i fråga om meddelande av permission enligt 49 § i förslaget. I sistnämnda hänseende torde beslutanderätten böra tillkomma övervakningsnämnden även i fall, då frågan om fakultativ villkorlig frigivning enligt 16 § i det inför riksdagen framlagda förslaget till lag om införande av brottsbalken (prop. 1964: 10) avgöres av kriminalvårdsnämnden. Beträffande övervakningsnämnds beslut torde böra föreskrivas att det skall omedelbart lända till efterrättelse om ej nämnden förordnar annorlunda. Bestämmelser i nu angivna hänseenden har upptagits i 78 § i förslaget.

Vidare skall permissionsfrågor enligt 55 och 61 §§ — i vad avser såväl meddelande av permission som avgörande av huruvida permissionstiden skall inräknas i verkställighetstiden — prövas av ungdomsfängelnsnämnden och interneringsnämnden. Föreskrift härom har upptagits i 79 §. I denna paragraf har även upptagits bestämmelse om att det ankommer på kriminalvårdsnämnden att besluta om disciplinär åtgärd som avses i 71 §. De centrala nämndernas beslut bör lända till omedelbar efterrättelse. Särskild föreskrift härom torde ej erfordras med hänsyn till att förslaget upptar uttrycklig bestämmelse (81 §) att talan ej må föras mot ifrågavarande beslut.

Vad beträffar övervakningsnämnds och de centrala nämndernas sammansättning vid handläggning av ärenden som här avses torde böra gälla vad som stadgas om nämndernas sammansättning i 37 kap. 1 § andra stycket och 3—5 §§ brottsbalken. Uttrycklig bestämmelse härom torde ej vara erforderlig.

Föreskrift om den beslutanderätt som tillkommer kriminalvårdsstyrelsen har upptagits i 80 § första stycket. Verkställighetslagen föreskriver i vissa särskilt angivna fall att den centrala fångvårdsmyndighetens beslut

länder till omedelbar efterrättelse. Trots avsaknaden av uttrycklig bestämmelse därom torde detsamma gälla i fråga om övriga beslut av denna myndighet. Generell föreskrift i nämnda hänseende har upptagits i 80 § andra stycket i förslaget.

Enligt 84 § verkställighetslagen skall den centrala fängvårdsmyndigheten vid handläggningen av vissa ärenden ha särskild sammansättning. I sådan ordning skall prövas — förutom ärenden om strafftidspörelängning samt besvär över länsstyrelses beslut i fråga om uppskov med verkställighet — frågor huruvida tid, varunder intagen vistats utom anstalt, skall räknas som verkställighetstid eller ej. Strafftidspörelängning skall i enlighet med vad tidigare anförts i fortsättningen ankomma på kriminalvårdsnämnden. Denna bör också övertaga prövningen av länsstyrelses beslut i uppskovaärenden (jfr prop. 1963: 147 s. 15). Aterstående frågor torde i fortsättningen utan olägenhet kunna prövas av kriminalvårdsstyrelsen i dess ordinarie sammansättning.

81 §.

I denna paragraf upptages i första stycket motsvarighet till bestämmelsen i 83 § fjärde stycket verkställighetslagen om att klagan över den centrala fängvårdsmyndighetens beslut må föras hos Kungl. Maj:t genom besvär. Såsom tidigare anförts bör den intagne hos kriminalvårdsnämnden kunna påkalla prövning av övervakningsnämnds beslut som avses i 78 § i förslaget. Bestämmelsen har upptagits i paragrafens andra stycke. Någon särskild klagotid torde icke behöva föreskrivas. I tredje stycket har givits föreskrifter om besvär över länsstyrelses beslut i fråga om uppskov med verkställighet. Besvären bör såsom tidigare nämnts anföras hos kriminalvårdsnämnden. Bestämmelse om att talan ej må föras mot beslut, som meddelats av de centrala nämnderna, har upptagits i paragrafens fjärde stycke.

82 och 83 §§.

I tidigare sammanhang (55 §) har anförts att ungdomsfängelnsnämnden — i fall då nämnden jämlikt 29 kap. 5 § brottsbalken givit vederbörande övervakningsnämnd uppdrag att närmare bestämma dag för övergången till vård utom anstalt — bör kunna till övervakningsnämnden delegera rätten att bevilja permission. Detsamma har föreslagits skola gälla i fråga om interneringsnämndens befogenhet att bevilja permission. Stadgande som möjliggör sådan överflyttning av beslutanderätten i nämnda frågor har upptagits i 82 §. Prövning av övervakningsnämnds beslut bör i sådant fall påkallas hos ungdomsfängelnsnämnden respektive interneringsnämnden. Föreskrift härom har upptagits i paragrafens andra stycke.

Tidigare har även angivits att ytterligare överflyttning av beslutanderätten i nyssnämnda ärenden bör kunna ske, nämligen till styresmannen vid anstalten. Detsamma gäller i fråga om övervakningsnämnds befogenhet att

bevilja permission jämlikt 49 §. Även de befogenheter som tillkommer kriminalvårdsstyrelsen bör i stor omfattning delegeras. I det föregående har beträffande ett flertal frågor som ankommer på styrelsen angivits att delegation bör kunna ske. Innan resultatet föreligger av den i inledningskapitlet till lagförslaget omnämnda utredningen rörande den centrala fångvårdsmyndighetens organisation, kan emellertid slutlig ställning icke tagas i dessa delegeringsfrågor. Spörsmålet i vilken omfattning styresman eller annan befattningshavare inom kriminalvården bör kunna utöva befogenhet som enligt lagförslaget tillkommer kriminalvårdsstyrelsen, bör också — såsom tidigare nämnts — avgöras i administrativ ordning. I enlighet med det anförda bör Kungl. Maj:t bemyndigas att förordna om överflyttning till befattningshavare inom kriminalvården av — förutom övervakningsnämnds befogenheter i nyssnämnda hänseenden — befogenhet som tillkommer kriminalvårdsstyrelsen. Vissa frågor, nämligen avgörandet av huruvida tid varunder den intagne vistats utom anstalten skall inräknas i verkställighetstiden, bör dock ej kunna delegeras. Föreskrifterna i 83 § har utformats i enlighet härmed.

84 §.

I denna paragraf ges bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter för tillämpningen av lagen. Kungl. Maj:t bör även kunna bemyndiga kriminalvårdsstyrelsen att meddela dylika föreskrifter.

11 KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

85 och 86 §§.

85 § motsvarar 85 § verkställighetslagen. För brott som avses i första stycket torde i enlighet med förslag av strafflagberedningen böra stadgas — förutom dagsböter — fängelse i högst ett år. Med akoholhaltiga drycker torde i förevarande hänseende böra jämnställas andra berusningsmedel, såsom narkotiska preparat o. dyl. Vidare torde nuvarande bestämmelse om att böter tillfaller kronan ej vara erforderlig i fortsättningen (jfr 25 kap. 6 § brottsbalken). I övrigt torde ifrågavarande bestämmelser böra upptagas med oförändrat innehåll i sak.

I 86 § har upptagits bestämmelserna i 85 a § verkställighetslagen.

Övergångsbestämmelser

När till verkställighet förekommer straffarbete eller fängelse som ådömts med tillämpning av 4 kap. 3 eller 4 § strafflagen och från straffet skall avräknas vad den dömda utstått av honom förut ådömt sådant straff, gäller enligt 21 § verkställighetslagen särskilda regler för beräkning av strafftid.

Av tidigare vid 3 kap. anförda skäl upptages icke någon motsvarighet till dessa regler i lagförslaget. I övergångsbestämmelse torde därför böra upptagas stadgande av innehåll att om straff, som ådömts med tillämpning av 4 kap. 3 eller 4 § strafflagen, förekommer till verkställighet efter den 1 januari 1965, reglerna i 21 § verkställighetslagen alltjämt skall gälla.

Vidare synes regler erforderliga för verkställighet av straffarbete samt förvaring eller internering i säkerhetsanstalt. Vad straffarbete beträffar är att märka att sådant straff jämlikt 4 § i det inför riksdagen framlagda förslaget till lag om införande av brottsbalken kan ådömas jämväl efter den 1 januari 1965. I nämnda hänseenden torde böra föreskrivas att beträffande straffarbete skall gälla vad i nya lagen stadgas om fängelse och beträffande förvaring eller internering i säkerhetsanstalt vad i lagen stadgas om internering.

I enlighet med vad som anförts i det föregående föreligger inom justitiedepartementet utarbetat förslag till *lag om behandling i fångvårdsanstalt*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Stig Granqvist

Förslag
till
Lag om behandling i fångvårdsanstalt

Härigenom förordnas som följer.

1 KAP.

Inledande bestämmelser

1 §.

Denna lag avser behandlingen i anstalt av dem som dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering och dem beträffande vilka förordnats om behandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken.

Vad i lagen stadgas om dem som dömts till fängelse gäller även dem som ålagts fängelse såsom förvandlingsstraff för böter.

2 §.

Kriminalvårdsstyrelsen har att leda och öva inseende över behandlingen av dem som intagas i fångvårdsanstalt.

3 §.

Fångvårdsanstalt kan vara öppen eller sluten.

Konungen förordnar vilka anstalter som skola vara ungdomsanstalter och vilka som skola vara interneringsanstalter.

Vad i denna lag sägs om anstalt skall ock gälla avdelning av anstalt.

2 KAP.

Om doms befordran till verkställighet

4 §.

Har den som dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering icke inom föreskriven tid fullföljt talan i målet såvitt angår honom ådömt ansvar, må domen i denna del verkställas utan hinder av fullföljd å åklagares eller målsägandes sida.

I vissa fall, varom är särskilt stadgat, må dom som avses i första stycket verkställas utan hinder av att tiden för fullföljd av talan i målet ej gått till ända.

5 §.

Verkställighet av fängelse, ungdomsfängelse eller internering må jämväl ske, därest den dömde i den ordning nedan stadgas före fullföljdstidens

utgång avgiver förklaring att han avstår från talan mot domen såvitt angår honom ådömt ansvar och medgiver att den må verkställas (nöjdförklaring).

6 §.

Nöjdförklaring av den som är häktad i målet avgives i vittnes närvaro inför styresmannen vid den fångvårdsanstalt eller föreståndaren för det häkte där han förvaras eller, om han hålles i militärhäkte, inför den befattningshavare som har uppsikt över häktet. Är den som sålunda äger mottaga nöjdförklaring ej tillstädes, må förklaringen avgivas inför den som är i hans ställe. Ej må förklaringen gälla utan att domen eller rättens bevis om målets utgång, såvitt rör den dömde, finnes att tillgå för den som mottager förklaringen samt den dömde haft betänketid till andra dagen efter den då domen vid rätten avkunnades för honom eller annorledes delgavs honom. Tillfälle skall såvitt möjligt beredas den dömde att under betänketiden samråda med sin försvarare.

Myndighet som äger mottaga nöjdförklaring enligt första stycket skall så snart ske kan erinra den häktade om hans rätt att avgiva sådan förklaring och vad därvid är att iakttaga samt å den dag, då nöjdförklaring först kan avgivas, vare sig det är söckendag eller helgdag, efterhöra huruvida han vill avgiva sådan förklaring.

7 §.

Vad i 6 § är stadgat om den som är häktad i målet skall äga motsvarande tillämpning med avseende å den som undergår fängelse eller eljest är intagen i fångvårdsanstalt.

8 §.

Den som icke är häktad eller intagen i fångvårdsanstalt må, med avlämnande av domen eller sådant bevis som sägs i 6 §, avgiva nöjdförklaring inför styresman vid fångvårdsanstalt eller den som är i hans ställe, polismästare eller annan polischef. Den som fullgör militärtjänstgöring må ock avgiva förklaringen inför befattningshavare vid krigsmakten, som har bestraffningsrätt över honom i disciplinmål. När nöjdförklaring avgives, skall vittne närvara.

9 §.

Myndighet som mottagit nöjdförklaring skall göra anteckning därom å den handling, på grund varav förklaringen avgivits. Anteckningen skall jämväl underskrivas av den dömde och vittnet.

Om avgiven nöjdförklaring skall underrättelse ofördröjligen avsändas till den domstol som meddelat domen.

Myndighet som äger mottaga nöjdförklaring skall föra särskilda minnesanteckningar över dylika förklaringar och åtgärder som avses i 6 § andra stycket.

10 §.

Nöjdförklaring som avgivits i enlighet med denna lag må icke återtagas. Har den dömde fullföljt talan mot domen i fråga om honom ådömt ansvar, skall denna talan anses återkallad genom förklaringen.

11 §.

Är den, som skall undergå fängelse, ungdomsfängelse eller internering, häktad i målet, när domen må verkställas såvitt angår honom ådömt ansvar,

skall styresmannen vid den fångvårdsanstalt eller föreståndaren för det häkte där han förvaras eller, om han hålles i militärhäkte, den befattningshavare som har uppsikt över häktet omedelbart befordra domen till verkställighet. Den som hålles häktad annorstädes än i fångvårdsanstalt skall enligt bestämmelser som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen förpassas till lämplig sådan anstalt.

Är den dömda icke häktad, skall polismyndigheten i den ort, där han vistas, för verkställighet förpassa honom till fångvårdsanstalt, vari han enligt föreskrifter som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen skall intagas. Avgiver den dömda nöjdförklaring, skall den myndighet som mottager nöjdförklaringen låta verkställa förpassningen. Finnes det kunna ske utan fara för att den dömda avviker, må han i stället för att förpassas till fångvårdsanstalt föreläggas att inställa sig vid sådan anstalt. Mottages nöjdförklaring å den anstalt, vari den dömda skall intagas, eller är han intagen i fångvårdsanstalt när domen eljest förekommer till verkställighet, skall styresmannen eller den som är i hans ställe omedelbart befordra domen till verkställighet.

Beträffande häktad som hålles i militärhäkte samt den som avgivit nöjdförklaring inför befattningshavare vid krigsmakten ankommer det på polismyndigheten i orten att, efter anmälan av vederbörande befattningshavare, verkställa förpassning eller meddela föreläggande som avses i denna paragraf.

12 §.

Har någon dömts till fängelse och visar han innan verkställigheten börjat att till Konungen ingivits ansökan att han måtte av nåd bliva befriad från straffet eller få detta utbytt mot böter eller disciplinbot, villkorlig dom, skyddstillsyn eller överlämnande till särskild vård, skall, om han ej är häktad och nåd ej tidigare sökts i målet, med verkställigheten anstå i avvaktan på Konungens beslut i anledning av nådeansökningen.

På ansökan av den som icke är häktad må uppskov med verkställigheten av fängelse beviljas under viss tid, högst sex månader från den dag då domen må verkställas mot honom, om med hänsyn till den dömdes hälsotillstånd eller yrkesutövning eller övriga förhållanden synnerliga skäl för uppskov prövas föreligga. Kvinna som är havande eller ammar barn må beviljas uppskov under tid som prövas skälig. Beslut i ärende som här avses meddelas av länsstyrelsen i den ort där den dömda vistas. Ansökan ingives till polismyndigheten i orten, som det åligger att med eget yttrande skyndsamt insända ansökningen till länsstyrelsen.

Vad i första och andra styckena sägs skall ej gälla, om skälig anledning förekommer att den dömda avviker. Förekommer sådan anledning sedan uppskov enligt andra stycket beviljats, skall beslutet återkallas.

Beslut, varigenom ansökan om uppskov avslagits eller beslut om uppskov återkallats, länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

Konungen äger meddela bestämmelser angående anstånd under högst sex månader med verkställigheten av dom beträffande den som dömts till fängelse och icke är häktad eller eljest intagen i fångvårdsanstalt.

13 §.

Om i högre rätt tiden för fängelse vars verkställighet börjat förlänges eller i dess ställe dömes till ungdomsfängelse eller till internering, skall verk-

ställigheten fortgå enligt den tidigare domen till dess den dömde avgiver nöjdförklaring i fråga om den nya domen eller denna eljest må verkställas.

Har någon börjat undergå ungdomsfängelse och dömes han i stället till fängelse eller internering, skall ock verkställigheten fortgå enligt den tidigare domen till dess den nya domen må verkställas. Detsamma skall gälla, om någon som börjat undergå internering i stället dömes till fängelse eller ungdomsfängelse.

14 §.

Bestämmelserna i 4—11 och 13 §§ skola äga motsvarande tillämpning när domstol förordnar om återintagning i anstalt av den som dömts till ungdomsfängelse eller internering.

15 §.

Förordnas i dom å skyddstillsyn jämlikt 28 kap. 3 § brottsbalken om behandling i anstalt, skall vad ovan i 4, 11 och 13 §§ ävensom, därest den dömde avgivit nöjdförklaring varom stadgas i brottsbalken, 5 § sägs äga motsvarande tillämpning. Meddelas under prövotiden förordnande om sådan behandling, skola bestämmelserna i 4—11 och 13 §§ i tillämpliga delar gälla.

3 KAP.

Om beräkning av strafftid m. m.

16 §.

Vid verkställighet av fängelse skall strafftiden, om ej annat följer av vad nedan stadgas, räknas, när den dömde hålles häktad i målet, från den dag då domen må verkställas såvitt angår honom ådömt ansvar och i annat fall från den dag då han för straffets undergående intages i fångvårdsanstalt eller, om han är intagen i sådan anstalt, från den dag då domen hos styresmannen föreligger till verkställighet.

Avgives nöjdförklaring av den som är häktad inom tio dagar från den dag då domen meddelades, skall strafftiden räknas från den dagen.

17 §.

För den som börjat undergå fängelse på viss tid skall kriminalvårdsstyrelsen så snart ske kan fastställa dagen för strafftidens slut eller, om obligatorisk villkorlig frigivning kommer i fråga, den dag då sådan frigivning skall äga rum; tillika skall fastställas den dag då fakultativ villkorlig frigivning tidigast kan ske.

När ändring i beslutet påkallas av omständigheterna, skall styresmannen göra anmälan därom till kriminalvårdsstyrelsen som har att förordna i ärendet.

18 §.

Skall tid för fängelse räknas efter månad eller år, anses som slutdag den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den från vilken strafftiden räknas. Finnes ej motsvarande dag i slutmånaden, skall den månadens sista dag anses som slutdag. Ingå jämväl dagar i tiden, skall antalet dagar läggas till slutdagen för den övriga tiden.

Är tiden för fängelse bestämd allenast i dagar, skall antalet dagar läggas till den dag från vilken tiden räknas.

Uppkommer vid beräkning av tid för fängelse del av månad, anses månaden utgöra trettio dagar. Del av dag bortfaller.

19 §.

Har domstol förordnat att fängelse skall anses till viss del verkställt genom att den dömda hållits i häkte eller undergått ungdomsfängelse eller internering eller behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken, skall först beräknas slutdag utan avseende därå och avdraget räknas från den dagen. Ingå dagar i avdraget, skola de frånräknas sist.

Har avbrott i verkställigheten av fängelse ägt rum, skall tiden för avbrottet läggas till slutdagen, i den mån ej annat följer av vad nedan i denna lag stadgas.

20 §.

Har villkorligt medgiven frihet förklarats förverkad, skall återstoden av straffet anses såsom nytt straff vid beräkningen av tiden.

21 §.

Förekommer, sedan den dömda börjat undergå fängelse men innan han frigivits därifrån, till verkställighet annat sådant straff, skall för bestämmande av slutdagen sammanläggning ske av strafftiderna.

Förekomma till verkställighet på en gång dom å fängelse och beslut om behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken, skall denna behandling övergå till fängelse i två månader. Har behandlingen påbörjats, när fängelse förekommer till verkställighet, skall avräkning ske av tid motsvarande den varunder behandlingen pågått. Beslut härom meddelas av kriminalvårdsstyrelsen.

Den tid, under vilken behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken pågått, innan kriminalvårdsstyrelsen meddelat beslut enligt andra stycket, skall anses utgöra fängelse vid beräkning av tid för villkorlig frigivning.

Förekomma till verkställighet på en gång flera förordnanden om behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken, skall tiden för behandlingen beräknas efter det förordnande som först börjat verkställas.

22 §.

Vad i detta kapitel är stadgat om beräkning av tid för fängelse skall i tillämpliga delar gälla i fråga om tid för behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken och för ungdomsfängelse eller internering.

4 KAP.

Allmänna bestämmelser om de intagnas behandling

23 §.

Intagen skall behandlas med fasthet och allvar och med aktning för hans människovärde. Han skall sysselsättas med lämpligt arbete och i övrigt erhålla sådan behandling att hans anpassning i samhället främjas. Skadliga verkningar av frihetsförlusten skola såvitt möjligt förebyggas.

Till ledning för en planmässig behandling av den intagne skall i erforderlig omfattning verkställas undersökning av hans levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper.

Den intagne är skyldig att med flit och ordning utföra arbete som ålägges honom samt att ställa sig till efterrättelse för anstalten gällande ordningsregler ävensom de föreskrifter och tillsägelser som meddelas av anstaltens personal.

24 §.

Därest men för intagens kroppsliga eller själsliga hälsa inträder eller uppenbarligen kan befaras inträda genom bestämmelse i denna lag, göres den jämkning som prövas nödig för avhjälpande eller förebyggande av sådant men.

Om det erfordras för att upprätthålla ordning och säkerhet inom anstalten, må de förmåner inskränkas som enligt denna lag tillkomma intagen.

25 §.

Vid de intagnas fördelning och behandling skall hänsyn tagas till deras ålder, hälsotillstånd, sinnesbeskaffenhet, karaktärsegenskaper, tidigare vandel, arbetsförmåga, anlag och utbildning. Menlig inverkan de intagna emellan skall så långt möjligt förhindras.

Män och kvinnor skola hållas åtskilda, såvitt möjligt i särskilda anstalter.

26 §.

Medför kvinna vid intagning spätt barn eller föder hon därefter barn, må hon erhålla tillstånd att behålla barnet hos sig under amningstiden och, om särskilda förhållanden påkalla det, jämväl utöver nämnda tid. Innan sådant tillstånd lämnas, skall samråd äga rum med länsstyrelsen i det län där kvinnan har sitt hemvist.

27 §.

Sjuknar intagen, skall han vårdas enligt anvisningar av läkare vid anstalten. Angående överförande till sinnessjukavdelning för vård eller observation är särskilt stadgat.

För undersökning eller behandling av intagen må anlitas läkare utom anstalten. Kan erforderlig undersökning eller behandling icke lämpligen ske inom fångvårdsanstalt, må intagen överföras till allmänt sjukhus. Förlösning av intagen kvinna skall såvitt möjligt ske på sjukhus eller förlösningshem och kvinnan skall, om så finnes behövt, i god tid före förlösningen överföras dit eller till annat hem där hon kan erhålla lämplig vård.

När det i särskilt fall finnes erforderligt, skall den som enligt andra stycket vistas utom anstalten ställas under bevakning och underkastas särskilda föreskrifter.

Tid varunder intagen jämlikt denna paragraf vistats utom fångvårdsanstalt skall inräknas i verkställighetstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot; dock må den som undergår fängelse icke tillgodoräknas mera än en sjättedel av verkställighetstiden, med mindre särskilda skäl föreligga.

28 §.

Intagen som icke sysselsättes med utearbete skall, såvitt hinder ej möter, dagligen vistas utomhus minst en timme.

Om intagens hälsotillstånd påkallar det, bör han få vistas utomhus utöver den tid som i regel medgives.

Gymnastik- och idrottsövningar böra anordnas för de intagna, om så kan ske.

29 §.

Intagen är skyldig att enligt vad därom föreskrives delta i undervisning som meddelas inom anstalten. Han bör uppmuntras till självstudier och annan lämplig fritidssysselsättning.

Intagen som så önskar skall, om det kan ske, beredas tillfälle att inom anstalten utöva sin religion.

Intagen må medgivas att mottaga besök av präst eller annan själasörjare.

30 §.

I den utsträckning det kan ske utan olägenhet må intagen skaffa sig eller mottaga böcker, tidskrifter, tidningar och annat som kan bereda honom lämplig sysselsättning under fritid ävensom äga tillgång till lån ur allmänt bibliotek. Tillfälle till tidningsläsning bör beredas intagen.

31 §.

Intagen må, efter vad som prövas lämpligt, innehava enkla personliga tillhörigheter. I övrigt må han icke utöver vad som följer av andra bestämmelser i denna lag eller med stöd därav meddelade föreskrifter innehava annat än vad vid anstalten består honom.

32 §.

Tillfälle skall beredas intagen att omedelbart efter intagningen eller överflyttning till annan anstalt underrätta närstående om sin vistelseort. Det bör tillses, att intagen uppehåller önskvärd förbindelse med närstående.

Intagen skall anmanas att efter förmåga bispringa närstående mot vilken han är underhållsskyldig.

Avlider intagen eller träffas han av svårare sjukdoms- eller olycksfall, skall underrättelse ofördröjligen lämnas närstående.

33 §.

Intagen må icke utan tillstånd avsända eller mottaga brev eller annat skriftligt meddelande.

Intagen må icke förvägras att till svensk myndighet avsända skrift, som ej är anstötlig till sin avfattning, eller att eljest avsända eller mottaga brev, som icke är anstötligt eller med hänsyn till behandlingens syfte eller av annan särskild anledning olämpligt. Brev till kriminalvårdsstyrelsen må icke brytas och skall städse utan dröjsmål vidarebefordras. I övrigt må intagen, som visat pålitlighet medgivas att avsända och mottaga brev utan att detta förut granskats.

Kvarhålles brev till intagen, skall han, om det ej av särskild anledning uppenbarligen kan verka skadligt, underrättas därom, och skall innehållet i brevet, i den mån det ej är olämpligt, meddelas honom. Om brev som intagen velat avsända kvarhålles, skall han underrättas därom.

Brev som kvarhållits skall utlämnas till den intagne när anstaltsvården upphör, om ej särskilda skäl äro däremot.

34 §.

Intagen må i den mån det är förenligt med ordningen inom anstalten **motta** besök av familjemedlemmar eller andra **närstående**, om det **ej av särskild anledning** kan verka skadligt.

I övrigt må intagen medgivnas att **mottaga besök** av den som varit hans försvarare, av advokat vars biträde den intagne påkallar i enskild angelägenhet samt av annan person, när det med hänsyn till den intagnes fostran, utbildning eller utkomstmöjligheter eller eljest finnes vara till gagn.

I den mån det finnes erforderligt skall tjänsteman vid anstalten vara tillstädes vid besök.

35 §.

Om fara för missbruk ej kan anses föreligga, må intagen **erhålla tillstånd** att besöka närstående som är svårt sjuk eller bevista närståendes begravning, så ock att i annat fall, då med hänsyn till anstaltstidens längd eller eljest starka skäl äro därtill, lämna anstalten för viss kort tid.

Tiden för vistelsen utom anstalt skall inräknas i verkställighetstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

36 §.

Häktas intagen, skall verkställigheten **avbrytas**. Blir han frikänd för det brott, för vilket han häktats, skall tiden för avbrottet inräknas i verkställighetstiden.

Om i annat fall än som avses i första stycket domstol finner att den intagnes personliga inställelse är påkallad, skall han **inställas** vid domstolen. Tiden för sådan inställelse inräknas i verkställighetstiden, såframt ej, när inställelsen påkallats av annan anledning än åtal mot den intagne, särskilda skäl äro däremot.

Åtalas intagen, bör han på begäran **erhålla** den **lättnad** i verkställigheten som erfordras för utförande av talan i målet.

37 §.

Om annan myndighet än domstol **begär** att intagen skall **inställas** inför myndigheten, **prövar** kriminalvårdsstyrelsen huruvida det **må** ske.

Tid varunder intagen i fall som nu sagts **vistats** utom anstalt inräknas i verkställighetstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

38 §.

Vid transport av intagen skall såvitt möjligt iakttagas, att han **ej utsättes** för obehörigas uppmärksamhet. Om han är belagd med fängsel, skall detta **döljas** under hans dräkt.

Kvinna skall vid transport **åtföljas** av kvinnlig befattningshavare.

Är den intagne sjuk eller kan det eljest befaras att transport skulle **medföra skada** för hans hälsa, må sådan **ej äga rum** utan läkares medgivande. Vad sist sagts gäller även beträffande kvinna som är havande.

39 §.

Intagens frigivning eller överförande till vård utom anstalt skall i god tid förberedas. Härvid bör eftersträvas att bereda honom **lämplig arbetsanställning** eller annan försörjningsmöjlighet och bostad. Även i övrigt **böra** sådana åtgärder vidtagas som kunna hjälpa honom att föra ett ordentligt och laglydigt liv.

40 §.

Är intagen sjuk när han skall lämna anstalten, må han, om det med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt, i anstalten erhålla fortsatt sjukvård, bekostad av allmänna medel. Om beredande av vård å sinnessjukhus åt intagen, som är i behov därav när han skall lämna anstalten, är särskilt stadgat.

5 KAP.

Om fängelse m. m.

41 §.

De intagnas fördelning mellan öppen och sluten anstaltsvård skall ske med iakttagande av grunderna i 25 §. Intagen som vid verkställighetens början ej fyllt tjugofem år och vårdas i sluten anstalt bör, om ej annat förordas av hänsyn till hans yrkesutbildning eller andra särskilda skäl, så snart ske kan överföras till öppen anstalt.

Den som undergår fängelse i tre månader eller på kortare tid skall vårdas i öppen anstalt, såframt det ej med hänsyn till hans ålder, hälsotillstånd eller tidigare vandel, förefintlig möjlighet att bereda honom arbete eller förhållandena i övrigt måste anses olämpligt.

42 §.

Begär intagen, för utförande av lämpligt arbete eller av annan giltig anledning, att få undergå straffet eller vad därav återstår i sluten anstalt, må det ej förvägras honom.

43 §.

Den som är intagen i öppen anstalt skall i regel arbeta tillsammans med andra intagna och må jämväl, om ej särskilda skäl äro däremot, tillbringa fritiden med dem.

44 §.

Den som är intagen i sluten anstalt skall i regel arbeta tillsammans med en eller flera andra intagna.

Om undersökning som avses i 23 § skall äga rum, må han hållas till arbete i enrum till dess undersökningen är avslutad. Även eljest må han, om det med hänsyn till ordning och säkerhet inom anstalten eller för undvikande av menlig inverkan de intagna emellan eller av annan särskild anledning finnes erforderligt, hållas till sådant arbete, dock högst en månad varje halvår. Efter medgivande av kriminalvårdsstyrelsen må förordnande om arbete i enrum meddelas för längre tid, dock högst sex månader varje gång.

Då intagen arbetar i enrum, bör dörren hållas olåst, om det kan ske utan olägenhet. Jämväl i övrigt må lättnad i isoleringen medgivas under arbetstiden.

45 §.

Under fritid må den, som är intagen i sluten anstalt, tillsammans med andra intagna delta i undervisning, gudstjänst, utomhusvistelse, gymnastik och dylikt, såframt ej särskilda skäl äro däremot. Finnes det kunna ske utan fara för menlig påverkan, må intagen även eljest tillbringa fritiden eller del därav tillsammans med en eller flera andra intagna. Inta-

gen som visat pålitlighet må medgivas att hava rumsdörren olåst under fritid.

46 §.

I den mån ej annat följer av vad som sägs i 44 och 45 §§ böra de som äro intagna i slutna anstalt hållas skilda från varandra.

Önskar intagen arbeta eller tillbringa fritid i enrum, må det icke vägras honom, såframt ej synnerliga skäl äro däremot.

47 §.

Lämpligt arbete skall anvisas intagen. Det bör såvitt möjligt vara ägnat att bereda honom yrkesutbildning eller att eljest främja utsikterna för honom att efter frigivningen försörja sig. Vid valet av arbete bör hänsyn tagas till hans håg och fallenhet. Intagen som arbetar i enrum må tillåtas att utföra arbete för egen räkning eller åt arbetsgivare utom anstalten.

Intagen må medgivas att med inskränkning i arbetstiden ägna sig åt studier eller annan utbildning eller undergå särskild vid anstalten anordnad behandling.

48 §.

Om det med hänsyn till anstaltstidens längd eller av annan särskild anledning finnes lämpligt och fara för missbruk ej kan anses föreligga, må till förberedande av frigivningen intagen medgivas att utom anstalten utföra annat arbete än som bedrives inom kriminalvården.

49 §.

Om det prövas erforderligt för ordnande av de förhållanden, i vilka den intagne kommer att försättas vid frigivningen, må han erhålla tillstånd att, efter den dag då villkorlig frigivning tidigast kan ske, lämna anstalten för en tid av högst fjorton dagar.

Tiden för vistelsen utom anstalten skall inräknas i verkställighetstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

50 §.

Intagen må medgivas att köpa varor som tillhandahållas vid anstalten eller att åtnjuta särskild förmån som är förenlig med god ordning.

51 §.

Vad i lagen sägs om behandlingen av den som dömts till fängelse skall i tillämpliga delar gälla den som skall undergå behandling i anstalt varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken. Efter utgången av den för anstaltsbehandlingen stadgade minsta tiden skall behandlingen upphöra, så snart fortsatt omhändertagande i anstalt ej kan anses erforderligt.

De som undergå behandling som nu sagts böra vårdas avskilda från övriga intagna.

6 KAP.

Om ungdomsfängelse

52 §.

I ungdomsanstalt må, såvida ej för visst fall medgives undantag, vårdas endast den som dömts till ungdomsfängelse.

53 §.

De dömdas fördelning mellan öppen och sluten anstaltsvård skall ske med iakttagande av grunderna i 25 §. Har den dömda intagits i sluten anstalt, skall han, såframt det ej med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet eller av annan särskild anledning måste anses olämpligt, så snart ske kan överföras till öppen anstalt.

Den dömda skall arbeta tillsammans med andra intagna och må jämväl tillbringa fritiden tillsammans med dem, allt såframt ej särskilda skäl äro däremot.

54 §.

Lämpligt arbete skall anvisas den dömda. Det bör vara ägnat att stärka hans förmåga och vilja att försörja sig och att bibringa honom utbildning i lämpligt yrke. Vid valet av arbete bör hänsyn tagas till hans håg och fallenhet.

Undervisning skall meddelas i de ämnen kriminalvårdsstyrelsen bestämmer. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt fritidssysselsättning samt gymnastik och idrott.

Den dömda må erhålla tillstånd att utom anstalten utföra annat arbete eller delta i annan undervisning än som bedrivs inom kriminalvården.

55 §.

Prövas det vara till gagn för behandlingen, må den dömda erhålla tillstånd att lämna anstalten jämväl för längre tid och under andra omständigheter än som sägs i 35 §.

Tiden för vistelsen utom anstalten skall inräknas i anstaltstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

56 §.

Den dömda må medgivas att köpa varor som tillhandahållas vid anstalten ävensom att själv skaffa sig eller mottaga underhåll och bekvämlighet.

7 KAP.

Om internering

57 §.

I interneringsanstalt må, såvida ej för visst fall medgives undantag, vårdas endast den som dömts till internering.

58 §.

Den dömda skall intagas i sluten anstalt.

Den som visat pålitlighet må överföras till öppen anstalt, om det kan ske utan olägenhet.

59 §.

Den dömda må hållas avskild från andra intagna till dess närmare kännedom vunnits om hans sinnesart och beteende. Därefter skall vad som stadgas i 43—45 §§ och 46 § första stycket äga motsvarande tillämpning.

60 §.

Lämpligt arbete skall anvisas den dömde. Det bör vara ägnat att stärka hans förmåga och vilja att försörja sig och att bibringa honom utbildning i lämpligt yrke. Vid valet av arbete bör hänsyn tagas till hans håg och fallenhet. Den dömde må erhålla tillstånd att utföra arbete för egen räkning eller åt arbetsgivare utom anstalten.

Den dömde må medgivas att med inskränkning i arbetstiden ägna sig åt studier eller annan utbildning eller undergå särskild vid anstalten anordnad behandling.

Till förberedande av övergången till vård utom anstalt må den dömde, såframt fara för missbruk ej kan anses föreligga, erhålla tillstånd att utom anstalten utföra annat arbete än som bedrivs inom kriminalvården.

61 §.

Prövas det vara till gagn för behandlingen, må den dömde erhålla tillstånd att, efter utgången av den för anstaltsvården bestämda minsta tiden, lämna anstalten jämväl för längre tid och under andra omständigheter än som sägs i 35 §.

Tiden för vistelsen utom anstalten skall inräknas i anstaltstiden, såframt ej särskilda skäl äro däremot.

62 §.

Den dömde må medgivas att köpa varor som för ändamålet tillhandahållas vid anstalten ävensom att själv skaffa sig eller mottaga underhåll och bekvämlighet.

8 KAP.

Om arbetspremier m. m.

63 §.

Intagen skall för sitt arbete erhålla arbetspremie, såframt han ej utfört arbetet för egen räkning eller åt arbetsgivare utom anstalten. Arbetspremie utgår antingen efter ackord eller med visst belopp för arbetstimme. Vid bestämmande av arbetspremie skall hänsyn tagas till den intagnes flit och arbetsskicklighet. Arbetspremie skall utgå även när intagen under arbetstid deltagar i undervisning eller särskild behandling som anordnats vid anstalten.

Är intagen helt eller delvis arbetsoförmögen, må han erhålla arbetspremie enligt särskilda grunder.

64 §.

Den som undergår fängelse i tre månader eller på kortare tid eller behandling varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken må fritt förfoga över arbetspremiemedel och andra arbetsinkomster.

Annan intagens arbetspremiemedel och övriga inkomster av arbete skola fördelas i två delar, disponibla medel och besparade medel, samt användas på sätt i 65—68 §§ stadgas.

65 §.

Disponibla medel må av den intagne användas till understöd åt närstående, till gäldande av skadestånd eller fullgörande av annan förpliktelse samt enligt grunder som kriminalvårdsstyrelsen bestämmer till inköp av

varor som tillhandahållas vid anstalten eller till annan personlig förmån, som han äger bereda sig.

66 §.

Besparade medel skola bevaras till dess den intagne frigives eller överföres till vård utom anstalt; medlen må dock användas för fullgörande av underhållsskyldighet eller för tillgodoseende av annat för den intagne eller honom närstående trängande behov ävensom till anskaffande av böcker eller annat som kan bereda honom nyttig sysselsättning under fritid. Om särskilda skäl äro därtill, må besparade medel användas även för annat ändamål än nu sagts.

Vid den intagnes frigivning eller överförande till vård utom anstalt må, i händelse han saknar andra tillgängliga medel, av hans besparade medel anvisas främst skäligt belopp för hans uppehälle under den närmaste tiden samt därefter vad som åtgår till hans nödiga beklädnad. Återstoden må överlämnas till den intagne eller för dennes räkning insättas i bank eller översändas till skyddskonsulent eller annan lämplig person att i skäliga poster tillställas honom.

67 §.

Av intjänta arbetspremier må ersättning uttagas för vad intagen uppsåtligen eller av vårdslöshet skadar eller förstör av anstaltens tillhörigheter.

Arbetspremiemedel som gottskrivits intagen eller avsatts för hans räkning må ej tagas i mät för hans gäld.

68 §.

Intagen som överförs till sinnessjukavdelning må förfoga över arbetspremiemedel enligt grunder som kriminalvårdsstyrelsen bestämmer.

69 §.

Konungen äger beträffande viss anstalt eller vissa intagna förordna att ersättning för utfört arbete skall utgå efter andra grunder än som sägs i 63 §, så ock meddela de närmare föreskrifter som erfordras i samband därmed.

Har förordnande meddelats enligt första stycket, skall i fråga om den intagnes arbetsinkomst vad som stadgas i 67 § äga motsvarande tillämpning.

9 KAP.

Om disciplinära åtgärder m. m.

70 §.

Om intagen bryter mot anbefalld ordning eller eljest visar klandervärt uppförande och ej låter sig rätta efter tillsägelse eller om intagen gör sig skyldig till förseelse av allvarlig beskaffenhet, må åläggas honom

1) förlust för viss tid eller tills vidare av honom särskilt tillerkänd förmån,

2) förlust under viss tid, helt eller delvis, av rätt att inköpa varor som tillhandahållas vid anstalten,

3) förlust under högst fjorton dagar av rätt att skaffa sig, mottaga eller innehava böcker, tidskrifter eller tidningar, eller

4) inneslutning i enrum under högst trettio dagar eller, i fråga om den som undergår ungdomsfängelse eller ej fyllt tjuugoett år, under högst sju dagar.

71 §.

Har intagen som undergår fängelse på viss tid gjort sig skyldig till förseelse som avses i 70 § och är förseelsen sådan att den påkallar strängare åtgärd än där sägs, må verkställighetstiden förlängas med högst fjorton dagar. Ej må genom sådan förlängning eller upprepade förlängningar verkställighetstiden ökas med mera än en tredjedel, ej heller med mera än sammanlagt tre månader.

72 §.

I 70 och 71 §§ angivna åtgärder må efter förseelsens beskaffenhet och övriga föreliggande omständigheter vidtagas i förening. Föreligga flera förseelser, skall åtgärd bestämmas gemensamt för dem.

73 §.

Har någon jämlikt 70 § varit innesluten i enrum oavbrutet under trettio dagar eller, om han undergår ungdomsfängelse eller ej fyllt tjuogoett år, under sju dagar, må han allenast efter uppehåll av minst sju dagar ånyo inneslutas i enrum.

74 §.

Begär intagen förseelse under transport, under vistelse utom anstalten eller eljest under sådana förhållanden att förseelsen icke kan omedelbart beivras, må disciplinär åtgärd vidtagas i den anstalt där han intages.

75 §.

Innan beslut meddelas om åtgärd som sägs i 70 eller 71 §, skall förhör hållas med den intagne. Anstaltens läkare skall såvitt möjligt höras före beslut om inneslutning i enrum, så ock eljest när omständigheterna föranleda därtill. Över vad som förekommit vid förhör och annan undersökning skall föras protokoll.

76 §.

För betvingande av våldsamt uppträdande, så ock eljest, när säkerheten inom anstalten så kräver, må intagen hållas skild från andra intagna samt, om andra medel finnas otillräckliga, beläggas med lämpligt fängsel, dock ej under längre tid än säkerheten fordrar. Anstaltens läkare skall så snart ske kan underrättas om sådan åtgärd samt yttra sig däröver.

Under transport må intagen beläggas med fängsel när det finnes nödigt.

77 §.

Om åtgärd enligt 70 eller 71 § samt om åtgärd enligt 76 § och läkares yttrande däröver skall anteckning göras i särskild liggare med angivande av anledningen till åtgärden.

10 KAP.

Om beslut m. m.

78 §.

Den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde fångvårdsanstalten hör meddelar beslut i fråga om tillstånd, som avses i 49 §, samt beslutar om upphörande jämlikt 51 § av behandling i anstalt varom stadgas i 28 kap. 3 § brottsbalken.

Övervakningsnämnds beslut länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

79 §.

Ungdomsfängelnsnämnden beslutar i frågor som avses i 55 § och interneringsnämnden i frågor som avses i 61 §.

Kriminalvårdsnämnden beslutar om åtgärd enligt 71 §.

80 §.

Beslut enligt denna lag i annat fall än som sägs i 12 § andra stycket, 78 § eller 79 § meddelas av kriminalvårdsstyrelsen.

Styrelsens beslut länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

81 §.

Talan mot kriminalvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag föres genom besvär hos Konungen. Besvären skola ingivas till kriminalvårdsstyrelsen.

Intagen äger hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av övervakningsnämnds beslut som avses i 78 §.

I länsstyrelses beslut i fråga om uppskov med verkställighet må ändring sökas genom besvär hos kriminalvårdsnämnden. Besvären skola ingivas till länsstyrelsen, som har att med eget yttrande skyndsamt insända handlingarna i ärendet till kriminalvårdsnämnden.

Mot ungdomsfängelnsnämndens, interneringsnämndens och kriminalvårdsnämndens beslut enligt denna lag må talan ej föras.

82 §.

Konungen äger förordna, att befogenhet som enligt denna lag tillkommer ungdomsfängelnsnämnden eller interneringsnämnden må, såvitt gäller meddelande av tillstånd att lämna anstalten, överflyttas å övervakningsnämnd, till vars verksamhetsområde anstalten hör.

Har i sådant fall beslut meddelats av övervakningsnämnd, må den intagne påkalla prövning av beslutet hos ungdomsfängelnsnämnden eller interneringsnämnden.

83 §.

Konungen äger förordna om överflyttning av övervakningsnämnds befogenhet i fråga som avses i 49 § samt enligt 82 § ävensom av kriminalvårdsstyrelsens befogenhet enligt denna lag i annat fall än som avses i 27 § fjärde stycket, 35 § andra stycket, 36 § andra stycket, 37 § andra stycket och 49 § andra stycket till befattningshavare inom kriminalvården.

84 §.

De närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av kriminalvårdsstyrelsen.

11 KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

85 §.

Den som i annat fall än som avses i 53 § sinnessjuklagen olovligen till intagen överlämnar eller försöker överlämna vapen eller annat, varmed denne lätteligen kan skada sig själv eller annan, dömes, om ej för gärningen är stadgat strängare straff i brottsbalken, till dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Lämnar någon åt intagen alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel eller hjälper någon eljest intagen att åtkomma sådana drycker eller medel, dömes till dagsböter.

86 §.

Alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel, som påträffas hos eller ankomma till intagen eller medföras av den som skall intagas i fångvårdsanstalt, må omhändertagas. Med omhändertagen egendom skall förfaras på sätt föreskrives i 3 § lagen den 9 maj 1958 om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m.

Vad nu sagts skall i tillämpliga delar gälla jämväl alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel, som utan att känd ägare därtill finnes påträffas inom fångvårdsanstalt.

Belopp, som erhållits vid försäljning av omhändertagen egendom, tillfaller kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965, då lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m. skall upphöra att gälla. Vad som stadgas i 21 § sistnämnda lag skall dock fortfarande gälla i fråga om straffarbete eller fängelse som ådömts med tillämpning av 4 kap. 3 eller 4 § strafflagen.

Beträffande straffarbete skall gälla vad i nya lagen stadgas om fängelse och beträffande förvaring eller internering i säkerhetsanstalt vad i lagen stadgas om internering.

Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 26 februari 1964.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN.

Enligt lagrådet den 20 februari 1964 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 3 januari 1964, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om behandling i fångvårdsanstalt*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Gunvor Bergström.

Förslaget föranledde följande uttalanden av *lagrådet*.

4 och 5 §§.

Innebörden av nöjdförklaring enligt förslaget liksom enligt verkställighetslagen skiljer sig från innebörden av nöjdförklaring som avses i 38 kap. 1 § första stycket brottsbalken (jfr 27 kap. 3 § och 28 kap. 4 § brottsbalken). Enligt förslaget skall sålunda nöjdförklaring av den dömde gälla domen såvitt avser honom ådömt ansvar, varunder enligt uttalanden i förarbetena till verkställighetslagen inbegripes även förverkande med karaktär av straff. Nøjdförklaring beträffande villkorlig dom eller skyddstillsyn enligt 38 kap. 1 § första stycket brottsbalken tar däremot sikte på den sålunda ådömda påföljden och skall enligt uttryckligt stadgande inbegripa böter eller anstaltsbehandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken, varmed påföljden enligt domen är förenad. Att nöjdförklaring sålunda kan ha olika innebörd är uppenbarligen en olägenhet; att märka är att om nöjdförklaring avges efter att den dömde fullföljt talan mot domen, hans talan skall anses återkallad i den mån den gäller något som enligt vad förut sagts skall anses inbegripet under nöjdförklaringen. Särskilt framträda olägenheterna av detta system när, såsom enligt förslaget, olika regler om nöjdförklarings rättsverkan komma att gälla för den som ålagts anstaltsbehandling vid skyddstillsyn beroende av om denna anstaltsbehandling ålagts i själva domen å skyddstillsyn eller senare under det skyddstillsynen löper.

Redan med de nu gällande bestämmelserna om verkan av nöjdförklaring beträffande frihetsstraffen kunna avsevärda komplikationer uppkomma då flera påföljder sammanträffa, t. ex. frihetsstraff jämte förverkande, förvisning eller avsättning. I dessa hänseenden må hänvisas till uttalanden av lagrådet i samband med tillkomsten av verkställighetslagen och 1954 års utlänningslag.

Med hänsyn till det utvidgade reaktionssystemet i brottsbalken och de regler, som enligt rättegångsbalken gälla beträffande övergång i högre rätt till annan reaktionsform, vill lagrådet ifrågasätta, om ej tiden nu är mogen att i princip övergå till regeln att verkställighet skall kunna ske beträffande den frihetsberövande påföljden, oavsett om den dömd fullföljer talan beträffande annan honom ådömd påföljd, t. ex. förverkande, förvisning eller avsättning. Härigenom skulle innebörden och rättsverkningarna av nöjdförklaring enligt förevarande lag och enligt brottsbalken bli i princip desamma och skiljaktigheterna skulle begränsas till det formella förfarandet vid nöjdförklaringens avgivande.

På grund av det anförda föreslår lagrådet att i 4 § första stycket och i 5 § orden »honom ådömt ansvar» ersättas med uttrycket »den ådömda påföljden». Detta föranleder vissa jämkningar i 10, 11 och 16 §§.

8 §.

Det kan förtjäna framhållas, att från tillämpningen av bestämmelserna i förevarande paragraf äro uteslutna icke blott de fall, som avses i 6 eller 7 §, utan även de fall, då någon är häktad i annat mål men förvaras annorstädes än i fängvårdsanstalt, t. ex. i stadshäkte. I de sistnämnda fallen föreligger överhuvudtaget icke någon möjlighet för den dömd att avgiva nöjdförklaring; härför fordras antingen att häktningen häves eller att han överföres till fängvårdsanstalt. När det i förevarande paragraf talas om »den som icke är häktad eller intagen i fängvårdsanstalt», är det sålunda liktydigt med »den som icke är häktad, vare sig i målet eller i annat mål, och ej heller undergår fängelse eller eljest är intagen i fängvårdsanstalt».

10 §.

I enlighet med vad som anförts vid 4 och 5 §§ föreslår lagrådet att uttrycket »i fråga om honom ådömt ansvar» utbytes mot orden »i vad han därigenom dömts till fängelse, ungdomsfängelse eller internering».

11 §.

På grund av vad som anförts vid 4 och 5 §§ föreslås att i första stycket orden »såvitt angår honom ådömt ansvar» få utgå.

16 §.

I fråga om den som är häktad i målet skall enligt paragrafens första stycke såsom huvudregel gälla, att strafftiden räknas från den dag då do-

men må verkställas såvitt angår honom ådömt ansvar. Nöjdförklaring har jämlikt 5 § den verkan att verkställighet må ske. Ifrågavarande regel innebär därför att, i fall då den som är häktad i målet förklarar sig nöjd, strafftiden skall räknas från dagen för nöjdförklaringen, oavsett huruvida den häktade förvaras i fångvårdsanstalt eller i annat häkte. Huvudregelns praktiska betydelse inskränkes emellertid i hög grad genom undantagsbestämmelsen i andra stycket.

I anslutning till andra stycket må framhållas, att det uppenbarligen icke kan vara avsett att den s. k. söndagsregeln i lagen om beräkning av lagstadgad tid skall tillämpas beträffande den tid varom här är fråga; jämför uttryckssättet i 6 § andra stycket.

Under hänvisning till vad som anförts vid 4 och 5 §§ föreslår lagrådet att i första stycket orden »såvitt angår honom ådömt ansvar» få utgå.

21 §.

I anslutning till stadgandet i första stycket må erinras om att i 23 § första stycket i det för riksdagen framlagda förslaget till lag om verkställighet av bötesstraff upptagas särskilda regler om förening av förvandlingsstraff när de sammanträffa på verkställighetsstadiet.

29 §.

I andra stycket av 30 § av gällande lag om verkställighet av frihetsstraff uttalas, att gudstjänster och andra andaktsövningar skola hållas enligt föreskrifter som meddelas av fångvårdsstyrelsen. Berörda stadgande har i förslaget utan motivering ersatts med ett stadgande, enligt vilket intagen som så önskar skall, om det kan ske, beredas tillfälle att inom anstalten utöva sin religion. Emellertid synes ej meningen vara att de gudstjänster och andra andaktsövningar, som nu förekomma, skola upphöra. Då gudstjänster och andaktsövningar alltjämt kunna antagas komma att utgöra den huvudsakliga formen för tillgodoseende av de intagnas religiösa behov, synes det lämpligt att den äldre lydelsen bibehålles, detta så mycket mer som den föreslagna lydelsen är oklar. Att de intagna icke kunna tvingas att bevista andaktsövningar behöver ej utsägas.

50, 56 och 62 §§.

I dessa paragrafer upptagas bestämmelser om rätt för intagen att köpa varor, som tillhandahållas vid anstalten, och att åtnjuta vissa andra förmåner. För närvarande gälla i dessa hänseenden regler som i sina detaljer äro olika, allteftersom den dömda undergår fängelse eller straffarbete, ungdomsfängelse eller förvaring eller internering. Även enligt förslaget avses skola gälla olika regler för de skilda påföljderna fängelse, ungdomsfängelse och internering. Den föreslagna lagtexten ger dock föga ledning härvidlag, och det lär vara förutsatt att de närmare bestämmelserna i dessa hänseenden

den skola utfärdas av kriminalvårdsstyrelsen. Med hänsyn härtill föreslår lagrådet att 50, 56 och 62 §§ ersättas av en gemensam paragraf i 4 kap., placerad mellan de nu i 31 och 32 §§ upptagna bestämmelserna. Den nya gemensamma paragrafen kan förslagsvis erhålla den lydelsen, att intagen må, enligt de närmare bestämmelser som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen, medgivas att köpa varor som tillhandahållas vid anstalten ävensom att själv skaffa sig eller mottaga underhåll och bekvämlighet eller åtnjuta annan särskild förmån som är förenlig med god ordning; jämför formuleringen av 70 § 1) och 2). Godtages detta förslag, föranledes därav omnumrering av följande paragrafer i förslaget ävensom vissa ändringar beträffande åberopandet av lagrum.

51 §.

Lagrådet hemställer att den i förevarande paragraf upptagna regeln begränsas till att avse vad i detta kapitel sägs om behandlingen av den som dömts till fängelse. I anslutning härtill föreslås, att i 15 § andra punkten uttrycket »i tillämpliga delar gälla» utbytes mot orden »åga motsvarande tillämpning».

74 §.

Lagrådet hemställer att paragrafen får utgå med hänsyn till att ifrågasvarande bestämmelse hör till vad som bör regleras i administrativ ordning.

80 §.

Det må i detta sammanhang framhållas, att 22 § får anses innebära en regel om på vilket sätt tid för behandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken och för ungdomsfängelse och internering skall beräknas och att något beslut i egentlig mening här ej kommer i fråga. Kriminalvårdsstyrelsen skall alltså beträffande dessa påföljder ej giva någon motsvarighet till strafftidsresolutionerna vid fängelse. Iakttagande av de enligt lag gällande minimi- och maximitiderna för nu ifrågasvarande påföljder får i stället ankomma på vederbörande övervakningsnämnder eller ungdomsfängelsenämnden och interneringsnämnden.

Ur protokollet:
Stig Granqvist

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1964.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, lagrådets den 26 februari 1964 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 3 januari 1964 remitterade förslaget till *lag om behandling i fångvårdsanstalt*.

Efter redogörelse för lagrådets yttrande anför föredraganden följande.

Vid 4 och 5 §§ i det remitterade förslaget har lagrådet ifrågasatt om icke verkställighet av frihetsberövande påföljd bör kunna ske, oavsett hurvida den dömde fullföljer talan beträffande annan påföljd eller särskild rättsverkan som ådömts honom. Såsom lagrådet anfört skulle genom en regel av sådant innehåll vissa komplikationer som otvivelaktigt är förbundna med den nuvarande ordningen kunna undvikas. Med hänsyn även till de övriga skäl lagrådet åberopat finner jag mig därför böra förorda att 4, 5, 10, 11 och 16 §§ ändras på sätt lagrådet föreslagit. Såvitt gäller den i 10 § upptagna bestämmelsen om verkan av nöjdförklaring bör framhållas att i de fall, då den dömde ålagts flera påföljder, bestämmelsen uppenbarligen ej innebär någon inskränkning av den allmänna regeln, att överrätt har att pröva ansvarsfrågan i sin helhet så snart talan är fullföljd beträffande en av påföljderna.

Med hänsyn till religionsfrihetslagstiftningen synes föreskriften om att gudstjänster och andra andaktsövningar skall hållas icke böra bibehållas i sin nuvarande utformning. Vad lagrådet anfört under 29 § finner jag mig därför icke kunna biträda.

De övriga ändringar som lagrådet föreslagit kan jag tillstyrka.

Vissa redaktionella ändringar torde få vidtagas i lagförslaget.

Föredraganden hemställer att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga det i enlighet med det anförda ändrade förslaget till lag om behandling i fångvårdsanstalt.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Mats Larsson